

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת תצוה תשפ"ד

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

ואתה תצוה (כו, כ)

האות ה' - א' [אחד], סך הכל - מאה ואחת. כלומר: הנסתר של משה רבנו

הוא מאה ואחת, ובפרשה זו משה רבנו נסתר!

ומוסיף ה"חנוכת התורה": במדרש (ילקוט שמעוני) על ספר יהושע (פרק ה) כתוב, שכאשר אמר הקב"ה שהוא שולח לו את המלאך, והכוונה למלאך מיכאל, סרב משה רבנו לקבלו. מדוע? "אם אין פניך הולכים עמנו אל תעלנו מזה" (שמות לג, טו).

עד מתי משה רבנו דחה את המלאך? עד ימי יהושע, שאז בא המלאך ואמר "עתה באתי" (יהושע ה, ד).

נמצא אפוא, שכשיש את משה - אין את מיכאל וכשיש את מיכאל - אין את משה; והוא הדין כשאין את משה בפרשה, יש את מיכאל בפרשה. היכן מנין פסוקי הפרשה, שהוא מאה ואחד, עולה בגימטריה "מיכאל" ... ובשם האדמו"ר ה"בית ישראל" מגור מובא: משה רבנו אמר "מחני נא מספרך", וקללת חכם אפילו על תנאי היא באה, לכן היה הכרח למחוק אותו.

אבל הקב"ה אהב את משה וכביכול היה קשה לו למחוק את שמו מספר התורה, ולכן דחה זאת משבוע לשבוע. הגיעה פרשת ויקהל, אחר כך פקודי, המתין לויקרא, צו, שמיני וכו' - עד שהגיע לפרשת תצוה בשנה שלאחר מכן. אז אמר הקב"ה: אי אפשר להמשיך ולדחות לשבוע הבא כי הגענו שוב לפרשת כי תשא ועדין לא מחקתי את שמו - אעשה זאת בפרשה זו, פרשת תצוה.

והנה, מספר הפרשיות שמשה אינו מופיע בהן הוא שמונה-עשרה: שתיים-עשרה פרשיות של ספר בראשית, וכן שש פרשיות נוספות: "תצוה", "עקב", "ראה", "שופטים", "כי תצא", נצבים". והדבר נרמז במלים "מחני נא מספרך אשר כתבת" המונות שמונה-עשרה אותיות, כנגד שמונה-עשרה הפרשיות שנמחה שמו מהן.

פרשיות אלו גם נרמזות באותיות המלים "אשר כתבת": א - אתם נצבים, ש - שופטים, ר - ראה, כ - כי-תצא, ת - תצוה, ב - בראשית (הספר), ת - עקב תשמעון.

רמז נוסף: את המלה "מספרך" נתן לקרוא מספר כ'. הפרשה הכ' - העשרים - בתורה היא פרשת "תצוה", שכן בספר בראשית ישנן שתיים-עשרה פרשיות ובספר שמות הפרשה השמינית היא "תצוה", הרי לנו כי זו

כ' רמב"ן אתה בעצמך תצוה ולא ע"י אחר וכן ואתה תדבר אל כל חכמי לב, והנה אחז"ל [עירובין נ"ד ע"ב] סדר המשנה משה שנה לאהרן פרקו ושוב אהרן לזקני ולישראל, והנה לא יתכן שאהרן עצמו יאמר לחכמי לב שיעשו לו לעצמו בגדים לכבוד ולתפארת, ע"כ הוצרך מרע"ה לדבר בעצמו אל חכמי לב, אך מ"ט שיצוה בעצמו מצות נרות, עכנלע"ד, שמרע"ה אמר להם בע"פ כל פלפול חז"ל בפסוק מחוץ לפרוכת העדות וכי לאורה הוא צריך והלא כל מ' שנה הלכו לאורו ופ'י תוס' בפ' במה מדליקין דקאי על אהרן שהלכו לאורו שבזכותו ה' עמוד אש ע"ש ולא יתכן שאהרן יאמר כן בעצמו ע"כ ואתה תצוה ולא ע"י אחר.

(חתם סופר)

ואתה תצוה (כו, כ)

כתב בבעל הטורים "ואתה תצוה - לא הזכיר משה בזה הסדר, מה שאין כן בכל החומש, שמשה שנוולד משה אין סדר שלא הזכיר בה. והטעם משום שאמר מחני נא מספרך אשר כתבת (להלן לב, לב) וקללת חכם אפילו על תנאי באה, ונתקיים בזה". (וכבר מובא בזה הק' פר' פנחס).

בשם הגר"א מובא, שלכן מרומז ענין זה דוקא בפרשת תצוה כיון שתמיד חל ז' אדר בפרשה זו. וכרמז לזה נעדר שמו של משה רבינו מהפרשה.

לכאורה יש להבין למה נענש משה שבעת שחל ההילולא שלו לא יוזכר שמו בתורה? והן אמנם שקללת חכם אפי' על תנאי באה, אבל ישנם עוד הרבה פרשיות בתורה, ומדוע דייקא בשבוע שחל בו ז' אדר לא מזכר שמו? הרי ידוע שדייקא ביום ההילולא יש עניין להזכיר שמו. ויתכן לומר בדרך אפשר שכאן הרי אין זה עונש גמור, אלא כתוצאה ממה שמסר נפשו עבור כלל ישראל, ואמר "מחני נא מספרך", ובכך, הרי זכות היא בשביל משה שלא יוזכר שמו על עניין מסירות נפש לכלל ישראל, ודייקא ביום ההילולא שלו, מתעורר עי"ז מסירות נפשו של משה רבינו מהימנא עבור צאן מרעיתו. (ציוני תורה)

בנוסף, משה רבנו נרמז בפרשה זו: בפרשה ישנם מאה ואחד פסוקים, ומלוי אותיות השם "משה" גם הוא עולה למנין מאה ואחד, שכן המלוי של האות מ' הנו מ' [ארבעים]; המלוי של האות ש' הנו י' נ' [ששים]; ושל

שאלות לפי א' ב' על הפרשה - עם רש"י. (מהרב מ. אליגנר)

- א. חגורה (כח, ד). ב. אגודל (כט, כ). ג. היה למזבח הזהב ולא היה למזבח החיצון (ל, ג). ד. על זה הציין מרצה ומכפר (כח, לח). ה. רבע ממנו שמן ורבע ממנו יין- לכבש (כט, מ). ו. תוצאות הרכיסה ואיסור לאו (כח, כח). ז. מחלקיו של הפעמון (כח, לג). ח. כמות השמן בכל נר במנורה (כו, כא). ט. משמעות "רחיצת" אהרון ובניו (כט, ד). י. לשם שופכים מדם פר המילואים (כט, יב). יא. צורת המשיחה של אהרון ובניו- כמותו (כט, ז). יב. מהדברים שפוסלים הקרבן (ואם עלה, לא ירד) (כט, לו). יג. משמעות המלה: "יזח" (כח, כח). יד. צורת האפוד (כח, ד) לאן היו מנסכים (כט, מ). טו. פירוש "קליעה" (כח, כב). יז. תנופת הקרבן, מערכת (כט, כד) חצי (ל, ח). יח. היה קשור בפתילי תכלת (כח, לו). יט. על זה החושן מכפר (כח, טו). כ. מי רגיל ללבוש "אפוד" (כח, ו). כא. מה הם האורים ותומים (כח, ל) תרגום "תחרא" (כח, לב). כב. היה לכהן גדול בין הציין למצנפת (כח, לו).

שאלות לפי א' ב' על הפרשה - בלי רש"י. (מהרב מ. אליגנר)

- א. חגורה (כח, ד). ב. אגודל (כט, כ). ג. חלק במזבח שצופה בזהב (ל, ג). ד. זרקו על המזבח (כט, טז). ה. טולטל הלוח ושוב (כט, כז). ו. המלים בהם נרמז מות שני בני אהרון (כט, מג). ז. קישוט למזבח הפנימי (ל, ג). ח. חלק מהבהמה, שמקריבים (כט, כב). ט. בקצה החושן (כח, כו). י. חלק ברגל (כח, מב). יא. איבר פנימי (כט, כב). יב. מביאים עם השלמים (כט, לב). יג. גובה הפנים (כח, לח). יד. לא עושים על מזבח הפנימי (ל, ט). טו. מאבני החושן (כח, יח). טז. חבלים קלועים (כח, יד). יז. משמיע קול (כח, לד). יח. תכשיט לכה"ג שכולו זהב (כח, לו). יט. "קרבן" מעלה עשן (ל, ז). כ. בקצה המעיל (כח, לג). כא. סוג האבנים באפוד (כח, ט). כב. קביעות (כו, כ) צבע מחלוזן (כח, ו).

הכבוד גם במילי דעלמא וצרכי חולין, לכן נצטוו משה מפי הגבורה להגיד לחכמי לב שיעשו את הבגדים רק בכוונה עליונה זו "לקדשו לכהנו לי".

(אמרי דעת למחר"ם שפירא)

ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת ואתה תדבר אל כל חכמי לב וגו' ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי (כח, א, ב)

ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאותיו רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי ויש לברר את שינוי הלשון שאצל הציווי למשה ועשית נאמר 'לכבוד ולתפארת' ואצל העושים במלאכת הבגדים לא אמר 'לכבוד ולתפארת'.

וני"ל בזה לבאר בהקדם הכתוב במגילת אסתר ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויצא בתוך העיר ויזעק ויזעק זעקה גדולה ומרה ואמרו"ר זצ"ל הגה"צ דק"ק טשענענער אמר ע"ז דבר נחמד דהנה מרדכי לפי מדיגיתו בצדקתו ובטחונו בה' לא נתפעל כלום מגזירת המן הרשע כי הי' בטוח בה' שירחם על כלל ישראל, ובכל דוד ודוד עומדים עלינו שונאי ישראל לכלותינו ח"ו והקב"ה מצילנו מידם יען שבעת צרה ר"ל שבים לה' בכל לבבם אך חשש אולי אם ידבר על לב ישראל שלא יפחדו כלום, כי ביטול הגזירה, יבטחו על דבריו ולא יעשו תשובה, לכן כלפי חוץ עשה עצמו כאלו הוא דואג ומיצר על הגזירה, וזהו כוונת הכתוב ומרדכי ידע את כל אשר נעשה פי' שידע מהגזירה ובטוח הי' שיבטל, אך ויצא בתוך העיר בין ישראל אז ויזעק זעקה גדולה ומרה למען יעלה בלבם מורא וישובו אל ה'.

והנה בבגדי כהונה הי' סגולה טובה לישראל שהיו מכפרים על כמה עונות כדאיתא גמ' זבחים פ' ח' למה נסמכה פ' קרבנות לפ' פרה אדומה וכו' לומר לך מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין, ופרט שם כמה וכמה חטאים שבגדי כהונה מכפרין. והנה הגם שהוא טובה גדולה אבל הפרסום בזה להמון עם יכול לגרום היזק גדול כי לא ישמרו עצמם מן החטא, ואם יחטאו לא ישובו, בחשבם הלא על זה יש בגדי כהונה שמכפרים, אבל להצדיקים שלבם שלם עם ה' בודאי לא יזיק אם ידעו סגולות הבגדים כי ישישו כעל גיל בחמלת ה' גם על החוטאים להיות להם כפרה מבגדי כהונה, ומעתה יבואר היטב הכתוב ב"ה ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת פי' שהמון העם ידמו שבגדי כהונה לא נעשו רק לכבוד ולתפארת אבל ואתה תדבר אל כל חכמי לב מי שלבם שלם עם ה' ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי פי' שהם יעשו בעבור ה' כדי שיכפר עי"ז על בני ישראל. (חזון ישעיה)

ופתחת עליו פתוחי חתם קדש לה' (כח, לו)

הגמ' במסכת תענית אורת שינים ג' מפתחות שלא נמסרים לשליח (יחד) והם אך ורק בידי הקב"ה: חיה (-יולדת), תחיית המתים, מטר. אומר הגאון מוילנא דבר זה רמוז כאן בפסוק: "פתוחי חתם - המפתחות של חיה ת'חיית המתים ומ'טר 'קדש לה'" הם אך ורק בידי הקב"ה. (אהל מועד)

ופעמוני זהב בתוכם סביב (כח, לד).

פרש"י זגין עם ענבלים שבתוכם, בין שני רימונים פעמון אחד ודבוק ותלוי בשולי המעיל. וזהו פעמון ורמון פעמון ורמון, פעמון אחד בין שני רימונים, רמז למה שאמרו חז"ל (מגילה יח) "מלה בסלע משתוקא בתרין". כי הפעמון כיפר על חטא לשון הרע, על הדיבורים המיותרים, ולכן תלו את הפעמון המצלצל בין שני רימונים השותקים. (ברכת אברהם)

והיה פי ראשו בתוכו (כח, לב)

ובתרגום אונקלוס פירש "כפול לגויה" בא לרמז על מה שאמרו בש"ע או"ח סי"ב שיש לדקדק שלא לילך בחלוק הפוך כי על ידי זה אין התפילה נשמעת, ובזה יבואר סמיכות הכתובים כאשר יהיה "פי ראשו לתוכו" שתהיה הכפל של הבגד לבפנים אז "ונשמע קולו בבואו אל הקודש" אז תהיה תפילתו נשמעת. (ילקוט האורים)

ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כח, ב). ע' בספורנו שפירש מה שנאמר ולתפארת - 'שיהיה כהן מורה נורא על כל סביביו', ומבואר בדבריו שטעם בגדי הכהונה היה לעורר ולהשפיע יראת שמים על הציבור. ועי' עוד בחינוך (מצוה צט) המבאר ענין האבנט שהיה ארכו ל"ב אמה וברוחב טפח, 'והרגיש בו בכל עת בזרועותיו' מתוך גבהו ורוחבו ההיקף, וכן יש להוסיף שהרגיש בו תמיד מפני כובד משאו, וכל זה היה בכדי שיזכור הכהן הגדול בכל רגע שעומד לפני המלך ולא יסיח דעתו מהעבודה, ונמצא שעניינו הוא לעורר יר"ש אצל הכהן הגדול עצמו. ויש לבאר בזה מנהג הצדיקים אשר היו הולכים כשהם חגורים בגארטל רחב, כדי שיזכרו תמיד מעבודתו ית"ש.

ובין לדברי הספורנו ובין לדברי החינוך נמצא שתכלית הבגדים הוא לעורר יראת שמים. ולפי"ז מעלה יתירה באותם הגארטלאך העשויים

ויקחו אליך וגו' (כז, כ). עי' באוה"ח הק' שמבאר את הכתוב בדרך רמז לענין עסק התורה, ומביא מה דאיתא בזוה"ק (זו"ח בראשית ח). שהגאולה האחרונה תהיה בזכות משה, וכתב האוה"ח 'ולזה נתארך הגלות, כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה'. וצריך להוסיף, שאין הכוונה רק כפשוטו שאינם עוסקים ככל בתורה, אלא המכוון הוא גם אם עוסקים בתורה מתוך רפיון, וכמו שמצינו בתרגום (לעיל ה, יז) שפירש מה שאמר פרעה לשוטרי בני ישראל 'נרפים אתם נרפים - בטלנין אתון בטלנין', והרי שבטלנים היינו כינוי לעסק ברפיון ובעצללות, והטעם שאין משה חפץ לגאול עם העוסקים בתורה ברפיון משום שלימוד באופן כזה מראה על מיעוט חביבות התורה. והדרך לזכות ללימוד התורה בריציפות המחשבה, שכל כולו יהיה מרוכז בתוך התורה הק' עם כל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, הוא כמו שאמרתי לאחד ששאלני על כך, שהרי אנשי כנסת הגדולה תקנו עבורנו את ברכת 'אהבת עולם' שנועדה לעורר את הלב לאהבת תורה, ולא נתקנה לאמרה רק פעם אחת ביום, אלא בכל עת כשהולך בדרך יכול לפעמים לחזור ולהתפלל מתוך התבוננות במה שאומר 'חמלה גדולה ויתירה', שכל תיבה ותיבה היא עולם בפני עצמו, ועי' ההתבוננות יתעורר בלבבו אהבת התורה במלא עוזה בעז"ה.

וראיתי מעשה נורא, על אחד שנכנס עם קוויטעל אל ה'סטייפלער' זצ"ל, ושאלו האם יש לו קרוב המתגורר בבני ברק ששמו כשמו, והשיב שאכן כן הדברים, וביקש הסטייפלער שיקראו לו. כאשר הגיע אותו קרוב, אמר לו הסטייפלער שהגיע אליו בחלום גבאי בית המדרש בו היית יושב ולומד, וסיפר שנתבע הוא בבית דין של מעלה על שהיה מבטל אותך מתלמודך בזמן שהיה מנקה את ביהמ"ד ומבקש ממך לעבור ממקום למקום כדי שיוכל לנקות היטב, ותובעים אותו על ביטול התורה של אותם רגעים, ועל כן מבקש שתמחל לו. ויש להתעורר הרבה עד כמה צריך להיזהר בתורה ובלומדיה, שהרי לא ביטל אותו אלא לכבוד ביהמ"ד ואף על פי כן היתה עליו תביעה על ביטול תורה.

(כ"ק גאב"ד מאקאווא שליט"א - מאמרי תורה)

ואתה תצוה (כז, כ)

הנה בפרשת תרומה למדנו על כלי המשכן, ארון מנורה ומזבח, קרשי המשכן והיריעות, חצר המשכן וקלעיו. אחר זאת אנו לומדים פרשת תצוה. תחילה אנו מצויים להביא שמן זית זך, ובאמת כבר נאמר בתחילת פרשת תרומה כשנמנו י"ג דברים להביא התרומה, 'שמן למאור' ופרש"י 'שמן זית זך להעלות נר תמיד'. וא"כ יש להבין מה כפל כאן ציווי מיוחד להביא שמן זית למאור?

והרשב"ם ומפרשי הפשט מיישבים דלעיל מדבר במצוה לפי שעה לצורך המשכן, וכאן הוא ציווי לכל הדורות לתת שמן למאור לכל שנה ושנה, לכן כפל ואמר 'ואתה תצוה'. כי לשון צוואה הוא לדורות.

כנודע המעשה דרבי מאיר שפירא שאמר שיותר בנקל למצוא נדיב לבנין הישיבה מהחוקת הישיבה, כי השמן היינו הלחם וההחלב שלומדים תורה אוכלים ושותים, על זה קשה מאד למצוא נדיבים, כי הנדיב מעדיף לתרום בנין שיתנוסס שמו עליו, ולא על לחם שיהא נאכל ולא נשאר ממנו זכר. ואכן נסתלק רבי מאיר מעולמו על ענין זה. ואמר רבי מאיר 'אתה תצוה את בני ישראל'. אכן בניית משכן שלם, אבל אתה עתיד לצוות את בני ישראל תמיד על השמן זית, כך אמר ה' למשה רבינו, בניית כבר בנין, אך על השמן הקבוע, תצטרך עוד הרבה לבקש מבני ישראל...

(הגרמ"י רייזמן)

ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת ואתה תדבר אל כל חכמי לב וגו' ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי (כח, א, ב)

המקראות שלפנינו מראים על הצורך והתועלת שבבגדי השרד בגדי הקודש הנעשים לאהרן הכהן הגדול מאחיו. אבל במבט ראשון נמצא בנקל את הסתירה שבין הכתוב הראשון לשני - בשעה שהכתוב הראשון מוכיח לנו כי בגדי הקודש נעשים לכבוד ולתפארת, בא הכתוב השני ומגלה כי בגדי הקודש נעשו לקדשו לכהנו לי, ולכאורה הם שני כתובים המכחישים זה את זה.

ובדרך צחות יש לפרש באופן זה, כי למשה רבינו ע"ה הענינו מכל האדם, לו מותר לגלות את הסוד כי בין הטעמים השונים של בגדי הכהונה יש גם טעם של "כבוד ותפארת" - כבוד ותפארת דקדושה, גם אם הוא ידע כי כבוד ותפארת הם ערכים חשובים לצרכי גבוה אין חשש שיבוא הוא ויתבע כבוד ותפארת לצרכי חולין, כי יחוק הוא מהם כרחוק מזרח ממערב. אבל לאחרים - "חכמי לב" סתם, להם אסור לגלות רז זה, אסור להם לצרף מחשבת "כבוד ותפארת" במלאכת שמים, פן יבאו לידי טעות לרדוף אחר

בעבודת יד, כי מן הנראה שגארטל הנעשה ע"י גויים לא יצא ממנו שום תועלת לעבודתו ית'. וכמו שכבר עוררנו כמה פעמים על מנהג העולם לקנות בחנות חלות אפיויות ומכונות לכבוד שב"ק, ואין איש שם על לב מי אפה את החלות ואלו מחשבות היו לו באותה שעה, ואין תימה שאח"כ אין בווערים בקדושת השבת, ומן הנכון והראוי למי שיש לו יכולת שיאפה בעצמו את החלות לכבוד שבת מקדושה ובטהרה, ועי"ז יתכן שתשרה הקדושה במאכלי שבת שקדושתם הוא כמו קדושת הקרבנות.

גם מקום יש להוכיח מכאן כנגד אותם הבאים להתפלל בבית הכנסת כשהם לבושים בבגדים זולים כדרך אותם השוהים ברחובות עיר, כי מן הראוי שיהיו בגדים מכובדים שעל ידם יושפע עליו יר"ש לעבודתו. ומלבד זאת הרי יש בבגדים אלו ולזול בקדושת בית הכנסת, שהרי הדבר ידוע שהשושפטים בבית המשפט הולכים בבגדים מיוחדים המראים על חשיבותם, וכן הוא הדרך בכל משרה ותפקיד, ולא יתכן שבית הכנסת היא פחות בערכו מאותם מקומות, שבביהכ"ס יכול להלך באותם בגדים זולים ואילו במקומות העבודה וכדומה צריך להופיע בלבוש הגון וראוי.

ועשית את מעיל האפוד (כח, לא). איתא בגמרא (ערכין טז.) שהמעיל מכפר על לשון הרע, יבוא דבר שבקול (היינו הפעמונים המשמיעים קול) ויכפר על מעשה קול, עוד איתא שם שהקטורת מכפרת על לה"ר, יבוא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי, ונתבאר שם, שאם דיבר לה"ר בצנעא כפרתו ע"י הקטורת שנעשית בחשאי, ואם דיבר בפהרסיא אזי מתכפר על ידי המעיל. וצריך לבאר מדוע המעיל אינו מכפר גם לשון הרע שנאמר בחשאי.

ואפשר לבאר עפ"י מה דאיתא (ב"ק עט): לבאר הטעם שגנב משלם כפל ואילו גזלן משלם רק קרן, כי גזלן הוא הגוזל בפהרסיא ומראה במעשיו שאינו מתיירא לא מן הבריות ולא מהקב"ה, לעומתו גנב עושה מעשיו בהתבאח כי מפחד מן הבריות, וכביכול עשה עין של מטה (לישנא מעליא נקט) כאילו אינו רואה, ועל דבר זה שמפחד מבני אדם ואינו מפחד מהקב"ה נענש לשלם כפל כי עונו חמור יותר מגזלן. ועל דרך זה ייאמר גם לגבי ידיו, שהמספר לה"ר בפהרסיא אינו מראה שמפחד מן הבריות יותר מאשר מתיירא מהקב"ה, ועונו פחות יותר מהמספר לה"ר בחשאי ובצנעא, שמראה שיש עליו מורא בשר ודם יותר ממורא שמים, ועל כן אין די לו בכפרת המעיל, אלא נצרך הוא לקטורת שהיא עבודה נשגבת ביותר שתכפר עליו.

במדרש רבה בפרשתן כתיב: ואתה תצוה ה"ד (ירמיה יא) זית רענן יפה פרי תואר קרא ה' שמך וכי לא נקראו ישראל אלא כזית הזה בלבד והלא בכל מיני אילנות נאים ומשובחים נקראו ישראל בגפן ותאנה שנאמר (תהלים פ) גפן ממצרים תסיע תאנה שנאמר (הושע ט) ככורה בתאנה בראשיתה כתמר שנא' (שיר ז) זאת קומתך דמתה לתמר כארז שנא' (תהלים צב) כארז בלבנון ישגה שנאמר (שיר ז) אל גנת אגוז ירדתי וקראן בכל מיני שלחים שנאמר (שם ד) שלחך פריס רמונים ובא ירמיה לומר זית רענן יפה פרי תואר אלא מה היתה הזה עד שהוא באילנו מגררין אותו ואח"כ מורידין אותו מן הזית ונחבט ומשחובטין אותו מעלין אותו לגת ונותנין אותו במטחן ואח"כ טוחנין אותו ואח"כ מקיפין אותו בחבלים ומביאין אבנים ואח"כ נותנין את שומנן כך ישראל באין עובדי כוכבים וחובטין אותם ממקום למקום וחובשים אותן וכופתין אותם בקולרין ומקיפין אותן טרטיטין ואח"כ עושין תשובה והקב"ה עונה להם מנין שנא' (שמות ב) ויאנחו בני ישראל וכן (דברים ד) בצר לך ומצאוך כי אל רחום ה' אלהיך הוי זית רענן יפה פרי תואר ד"א מה ראה ירמיה למשול אבותינו כזית אלא כל המשקין מתערבים זה בזה והשמן אינו מתערב אלא עומד כך ישראל אינם מתערבים עם העובדי כוכבים שנאמר (דברים ז) ולא תתחתן בם ד"א כל המשקים אדם מערב בהם ואינו יודע איזה תחתן ואיזה עליון אבל השמן אפילו אתה מערבו בכל המשקין שבעולם הוא נתון למעלה מהן כך אבותינו בשעה שהיו עושים רצונו של מקום נצבים למעלה מן העובדי כוכבים שנאמר (שם כח) ונתנך ה' אלהיך עליון הוי זית רענן יפה פרי תואר

נסימך לזה, מה שמובא בספר לרומם (והובא ב'דרשו') רבי דוד ברורמן מביא בספרו 'היא שיחתי' רעיון יפה עם מוסר השכל מחכים. כפי הידוע, היפנים נודעים בחיבתם לדגי ים טריים. אך עם השנים הצטמצמה אוכלוסיית הדגים בחופי יפן, כתוצאה מהדיג המופרז. כדי לפתור את המחסור, רכשו הדייגים ספינות גדולות והפליגו ללב ים, שם שוחות להקות ענקיות של דגים. אך בשל המרחק הרב אליו הפליגו הספינות, איבדו הדגים מטריותם בטרם הגיעו אל החוף. הצרכנים היפניים אניני הטעם חשו בהבדל הדק וחדלו לרכוש את הדיג שהגיע בספינות מלב הים.

מאוצרות המגידים

ויקחו אליך שמן זית זך כתיב למאור להעלת נר תמיד (כו, כ) כתב בש"ך על התורה: "עוד רמז כתיב. לומר שהתורה אינה נקנית אלא בדוחק ובצער ובעיון רב, ואז הוא מוצא בה אור גדול, וזהו למאור להעלות, שעולה ומבין דבר מתוך דבר, אבל בלא עיון וטורח לא, כמו שאמרנו ז"ל (מגילה ו' ע"ב) לא יגעת ומצאת אל תאמין, כי זה שמצאת ובא לך בלא טורח כשתעיין בו תמצא שאין בו טעם, אבל יגעת ומצאת תאמין, וכן אמר שלמה (משלי ב', ד') אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין, אבל בלא טורח לא יבין. או על דרך מליצה רבים אומרים מי יראנו טוב (תהלים ד', ז') שהיא התורה שנאמר (שם קי"ט, ע"ב) טוב לי תורת פיך, ומתאוין לה אבל בלא טורח, זהו נסה עלינו אור פניך שיהיה על דרך נס, זהו נסה, לזה אמר זית, כמו היות שאחר שכותשין אותו מוציאין ממנו דבר המאיר לעולם כן תלמידי חכם צריך לכתת את עצמו, זהו כתיב למאור באור החיים לעלות ולראות באור העליון."

כ"ק הגה"ק בעל ה"שפע חיים" מצאנו זי"ע דרש פעם מעניין זה שהתלמיד חכם יכול לגדול אך ורק אם מכתת עצמו מונע מעצמו תענוגי עוה"ז, וסיפר שתי עובדות על גדלותם של הצדיקים שכבר לא הרגישו כלל טעם באוכל: בהיותו ילד קטן נתנה לי פעם אמי ע"ה לאכול מאכל מסוים, ואמרתי לה שאיני אוהב מאכל זה. כ"ק אבי מורי זי"ע שמע את דברי וחרה לו מאד, והוכיחיני על שאני מדבר כך, ואמר לי: אני איני יודע כלל על מאכל אם הוא טוב או רע, פעם אחת הביאו לפני מרק לאכול וכשאכלתי עלה באפי קצת ריח של נפט, ובכל זאת המשכתי לאכול. לאחר שסיימתי החילתי להקיא ולא ידעו מה קרה, עד שבדקו ומצאו שקערת המרק לא היתה מלאה, ובני הבית שביקשו להוסיף עוד מרק שפכו בטעות לתוך הקערה מצלוחית הנפט שעמדה בסמוך. הרי לנו שאבי מורי זי"ע לא הרגיש שום חילוק בין מרק לנפט כי אם בריח בלבד. סיפור זה שמעתי גם מאמי ע"ה.

וידוע המעשה שנדפס על זקה"ק בעל ישמח משה זי"ע (ראה תהלה למשה הנדפס בראש ספר ישמח משה חלק ג) שהיה דרכו בקודש ללמוד כ"ד שיעורים בכל יום, ולא היה סועד את לבו עד שסיים את חוק לימודו בשעה מאוחרת אחר חצות הלילה, שאז בדרך כלל היתה זקנתי הרבנית ע"ה מביאה לו את ארוחתו. פעם אחת ביקשה הרבנית לעלות על יצועה,

מכפר על לשון הרע, אמר הקדוש ברוך הוא: יבא דבר שבקול, ויכפר על מעשה הקול, ציץ מכפר וכו' ותנא דבי רבי ישמעאל על מה קטורת מכפרת? על לשון הרע, אמר הקדוש ברוך הוא: יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי, וכו' קשיא לשון הרע אלשון הרע?! וכו' לא קשיא: הא בציעא הא בפרהסיא" שהמעיל מכפר על לשה"ר שנאמרה בקול והקטורת מכפרת על לשה"ר שנאמר בחשאי. יש להבין, למה מכפרים המעיל והקטורת דייקא על לשון הרע וכי משום שמשמע קול או שנעשה בחשאי כבר יכפר עליהם?

בכלי יקר בפרשת תצוה כתב לבאר הטעם: "לפי שהמעיל מכפר על לשון הרע ע"כ היה כולו תכלת, כי תכלת דומה לים, וע"י התכלת יסתכל בים וממנו יראה וכן יעשה. כי בים נאמר (איוב לח י-יא) ואשבור עליו חקי ואשים בריח ודלתים, ואומר עד פה תבא ולא תוסיף וגו'. דהיינו שהקב"ה שם גבול לים שלא ישטוף את העולם בגליו, וכך נתן הקב"ה אל הלשון חומה ובריח כמ"ש רז"ל (ערכין טו ע"ב) ולא עוד אלא שהקפתי לך שני חומות אחת של עצם (השיניים) ואחת של בשר (הלחיים) ומה יתן ומה יוסיף לך שמירה לשון רמיה, כי יצא לחוץ ידבר ישלח חץ שחוט לשונו לכל ד' רוחות העולם ויעבור בריח ודלתים, שהאדם המדבר לשה"ר פורץ את הגדר ששם הקב"ה ללשונו, והיה מן הראוי שילמד האדם מן הים אשר אינו עובר דלתים ובריח ואינו פורץ גדרו, וזהו טעם התכלת שדומה לים כי בהסתכלו בתכלת יהיה נזכר אל הים שדומה לו בצבע וממילא יתבונן אז במעשה הים וממנו יראה וכן יעשה.

ובענין הקטורת אפשר לבאר בהקדם דברי החתם סופר (דרשות חת"ס ח"ב עמ' שע"ו):

הגמרא (סנהדרין קיג) אומרת שאחאב בהתווכחו עם אליהו הנביא ז"ל אמר: משה רבך אמר וחרה אף ה' ולא יהיה מטר, והא היהו גברא (אחאב) העמיד ע"י על כל תלם ותלם בא"י ואפ"ה אתא מטרא בזמני! וע"ז נשבע אליהו "אם יהי טל ומטר כי אם לפי דברי". ואכן נעצרו הגשמים למשך ג' שנים, עד שלבסוף א"ל הקב"ה לאליהו "הראה אל אחאב ואתנה מטר ע"פ האדמה", ואז הלך אליהו הנביא וקבץ את כל ישראל אל הר הכרמל, וקידש שם שמים ברבים, והתפלל ועלה "עב קטנה ככף איש", ואתא מטרא.

ויש לדקדק טובא, א. הא שפיר קאמר אחאב שלא עלתה עליו קללתו של מרע"ה, ומה תירץ לו אליהו ע"ז? ב. ועוד, מה לשון כ"א לפי דברי? ג. ותו, מכיון שא"ל הקב"ה שרצונו לתת מטר, מ"ט התחכם וקבץ תחלה כל ישראל להר הכרמל ועשה ככה עיכובא? ד. ומ"ט עלה עב קטנה דוקא?

אבל הענין, כי ידוע שהגשמים מתהווים בטבע מאידים העולים מהארץ ומהבל פה אנשי העולם, ואם כי זה הוא הכנה בטבעי העולם, ועיקר הוא כמאחז"ל ספ"ק דתענית שהעבים שואבים ממי אוקינוס ומתמתקים בעבים ע"י מים העליונים מאת ה' מן השמים, מ"מ גם זה אמת כי הוויית העבים הוא מהאידים העולים מן הארץ, והיות שכן, החוש והשכל יעיד כי אם בני אדם וההבל והאידים העולים מהם הוא מהבל פה דובר נבלה ולה"ר ורכילות הגשמים המהווים מזה המה מלוכלכים מזוהמת קליפת עוונות ופשעים והמאכלים המתהווים מזה מטמאים אוכליהם ביתר שאת, באופן שיהי' הבל פיהם של שנה הבאה רע יותר משל אשתקד. ועי"ז גשמי שנה הבאה ותבואתה רע וגורם טומאה ומרי יותר ומגדל אנשים רעים וחטאים יותר, ושוב יגדלו האנשים את הגשמים רע יותר בשנה השלישית מבשנית וכן לעולם חוזר חלילה, עד שח"ו כ"כ מושרשים בחטא וטומאה עד כי אין תרופה למכתם חלילה ה"י.

ואיך נעצר הגלגל הרע הזה? אלא שמטובו של אלקי ישראל ית"ש לעצור השמים, ולא יהי' מטר רע ולא יולידו פירות רעים עד שיכנע לבבם הערל וישונו אל ה' ויטהרו האויר (ע"י תפילתם ובקשתם) ויהנו מזיו ה' ותפארתו, והיינו דאמרו חז"ל (תענית ו') "מלקוש - שמל קשיותיהן של ישראל" והיינו דכתיב "ועצר את השמים ולא יהי' מטר והאדמה לא תתן את יבולה" כדי שישונו ויטהרו האויר, ויש שהגיעו למצב פחות ביותר שכבר לא נותנים משמים הזדמנות זו לתקן את האויר אלא יושרשו בטומאתם עד שח"ו "ואבדתם מהרה".

ובימי אחאב כבר הגיעו לזה השיעור של "ואבדתם מהרה", וע"כ לא נעצר השמים. אמנם בהתלוצץ אחאב עם אליהו, נשבע שלא יהי' מטר "כי אם לפי דברי" דייקא כפי ההבל שיצא בקדושה מפי דברי אליהו הצדיק או כדומה לו, לא עפ"י הבל הרשעים, ע"כ כששלחו ה' ליתן מטר והיה יודע שהאויר מטומאה, קבץ כל ישראל להר הכרמל וקידש ש"ש ברבים, וצעקו "ה' הוא האלקים" ומהבל של אותה הצעקה נעשה עב קטנה ככף איש שהרי לא הי' כ"א הבל של שני דבורים והם היו לברכה. ע"כ.

ולטעם זה, הרי אין שום חילוק באם מדברים הלשה"ר בפרהסיא או בצנעא, שהרי ההבל העולה שווה בזה ובזה, ויתכן שהקטורת שהרי היה

והכינה את המרק והבשר במטבח, כשהיא מבקשת מנער אחד מבאי הבית שיגיש לזקה"ק את ארוחתו. לבסוף נפלה על הנער תרדמה, וכססיים זקה"ק את חוק לימודו לא רצה להעיר את הנער משינתו, על כן הלך בעצמו אל המטבח וראה שם קערה שבה היו מונחים מי הלוי"ג - שהוא אפר השורי במים ורותחים הנזכר בפוסקים (יו"ד סי' צה סעיף ד) שהיו מכינים מלפנים כדי להדיח בהם את הכלים - ובתוכו היה מין בגד שבו שהיו מדיחים את הכלים, ונתחלפה לו קערה זו בקערת האוכל ולקחה ואכלה. למחר כשקמה הרבנית וראתה את שיירי הקערה שעל שולחנו, הבינה שזקה"ק אכל, אך כשנכנסה למטבח ראתה את האוכל מונח כמו שהוא ותמהה מאד, עד שנתברר לה שזקה"ק אכל את מי הלוי"ג. תיכף מיהרה אל זקה"ק ואמרה לו: הרי אכלת אמש את מי הלוי"ג. נענה זקה"ק ואמר: אכן הבחנתי שהבשר היה קשה מאד ללעיסה... כיו"ב שמעתי גם מהרה"ק מנאסויד זצ"ל, בשם אחד שהיה נוכח בשעת מעשה, שפעם הביאו לפני זקה"ק הישמח משה מאכל מסוים ואכלו, ולאחר מכן התברר שהמאכל היה מקולקל לגמרי וריחו רע, והוא כלל לא הרגיש בדבר. וכעובדות הללו מזקה"ק הישמח משה, באמת גם כל הצדיקים זכו למדריגה זו.

(ש"ך על התורה - שפע חיים) הגאון רבי זאב איידלמן זצ"ל היה מספר ספור מופלא שאביו היה עד לו: הגאון רבי משה סוקולובסקי זצ"ל, בעל האימרי משה, נוהג היה להסתגר בחדרו וללמוד שם בשקידה עצומה, שעות רבות יכול היה ללמוד שם ברציפות, מבלי שיפריעו לו לעסוק במשחש חיי.

יום אחד אירע שרעייתו הרבנית הייתה צריכה אותו בדחיפות, באין ברירה היא דפקה על דלת חדרו, אך הוא לא פתח, בלבה חשבה שבוודאי הוא נרדם, ולכן דפקה יותר חזק בתקוה שדפיקותיה יעירו אותו משנתו. לאחר שגם הדפיקות החזקות לא הועילו, החלו מנקרות מחשבות בלבה: 'מי יודע? אולי קרה לו משהו? אולי אינו חש בטוב? משגבר חששה קראה לאביה. גם האב ניסה לדפוק בידו ובעזרת פטישים, אך כל ניסיונותיהם להעירו משנתו לא צלחו, או אז החליטו כי מקרה של פיקוח נפש הוא, וחייבים לקרוא לפורץ דלתות מקצועי כדי שיפתח את הדלת, ויצילו את רבי משה מהסכנה שאולי הוא שרוי בה...

חשוב לציין - הסביר רבי זאב איידלמן - שהמנעולים של ימיהם לא היו כמנעולים של ימינו שבסיכוב מקצועי של הפורץ הדלת נפתחת, פעולת הפורצים של הימים ההם היתה פשוט ניסור הדלת לחתיכות. ואכן הפורץ החל במלאכת ניסור הדלת, כאשר בחוץ מחכים רופאים ואנשי הצלה, כדי שיוכלו להעניק עזרה ראשונה לרבי משה, תיכף ומיד כאשר הדלת תיפתח.

והנה לאחר שנפער חור גדול בדלת אצו במהירות אנשי הצלה, רעייתו, חמיו ואנשים נוספים שהיו עדים לדרמה הגדולה, ולתדהמתם רבי משה ישב בחדר בשלווה וברוגע כשכל כולו שקוע בלימוד, כאשר התמלא החדר באנשים, הגביה רבי משה את ראשו, הביט סביבו ושאל: "איך נכנסתם הלא הדלת הייתה נעולה!?!..."

הבולשביקים אסרו על היהודים ללמוד תורה, ואף סגרו את תלמודי התורה של הילדים, והם נאלצו ללמוד בהיחבא, הם היו נודדים ממקום למקום לבל יתפסו אותם השוטרים.

יום אחד שוטר גילה את מקום המסתור של ילדי בריסק, הוא נכנס לשם, תפס את אחד מהילדים וניסה למשוך אותו החוצה, ולעצור אותו בעוון לימוד תורה, המלמד שהיה שקוע בלימוד, בתחילה לא שם לב למתרחש, אך כאשר גברו הקולות הוא ראה שהשוטר מנסה למשוך החוצה את אחד הילדים, המלמד קם בחמת זעם, ניגש אל השוטר הכה בו כמה מכות נמרצות וקרא לעברו: "חצוף! מנוול!?!..."

השוטר נבהל כנראה מאומץ לבו של המלמד, הוא הרי לא היה מורגל בכך כלל, כי ברוסיה לצעוק על שוטר ועוד להכותו היה עונש מוות מידי ללא משפט, ומרוב בהלה עזב את הילד וברח מהמקום. הילדים ניצלו את מנוסתו ומיהרו לשוב אל ביתם...

ילדי רבי חיים מברייסק זצ"ל למדו אף הם אצל המלמד, ולמחרת שאל אותו רבי חיים: "אכן נס גדול היה לך וילידים, אך איך העזת לעשות כך לשוטר? איך לא פחדת?", השיב לו המלמד הצדיק: "כנראה שהרב לא שמע מה שהיה, היינו באמצע התוספות, ממש באמצע, ובדיוק אז אותו שייגץ נכנס פנימה, חוצפה שכזאת להפריע באמצע התוספות!?!..."

ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת: (כח, לא)

בפרשה זו אנו מוצאים שני דברים המכפרים על חטא לשון הרע, מעיל וקטורת. והוא מדברי הגמרא (ערכין טז, א) "אמר ר' ענני בר ששון למה נסמכה פרשת בגדי כהונה לפרשת קרבנות? (וכתב רש"י: "בפרשת ואתה תצוה") לומר לך: מה קרבנות מכפרין, אף בגדי כהונה מכפרין וכו', מעיל

מתפשט ריחו עד שהבהמות ביריחו היו מתעטשות מחמת ריח הקטורת כמובא בחז"ל, הבל זה היה מתקן את ההבל של הדיבורים הטמאים. (ציוני תורה)

"ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד"

אם לא אגלה את אוזנכם, מי אמר את הדברים שאמר להלן, תחשבו, ששמעתי את הדברים מפי חסידישע'ר רבי, ואני הרי מגזע עתיק של חסידים, וגם אומר "ויצמח פורקניה"... אבל מה שנאמר היום אלו דברים מפורשים בגמרא, פותח ר' שלום שבדרון את שיחתו וחיך רחב נסוך על פניו:

"כתית למאור" - "כתתו עצמכם על דברי תורה".

אם אתה רוצה להאיר באורה של תורה כמו שכתוב **"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון יקר"**, - אורה זו תורה" (מגילה דף ט"ז) כתית - תכתת את עצמך על דברי תורה. אספר לכם משל.

יהודי שאל פעם את הרבי מקוצק:

למה הרבי לא יוצא בעולם להציל נפשות, הרי יש הרבה מה לעשות? מדוע הרבי נשאר בתוך ביתו פנימה, נכון, החסידים באים לבית מדרשו והרבי מדבר לפניהם דברי תורה עמוקים, אבל מדוע אינו יוצא על פני העולם!?

אמר לו הרבי מקוצק זי"ע, אמשול לכם משל, למה הדבר דומה:

בבית האסורים נחבשו שלושה אנשים עשירים. הושיבו אותם בבור חשוך וקטן, ומי שיודע, בימים ההם, אין לתאר את העינויים שהיו מנת חלקם של אסירי מלכות.

שניים מהם היו פקחים, בעלי דעת. השלישי היה גולם - ללא שכל.

הסוהרים הורידו להם אוכל לבור. האחד הזה, שהיה 'בטלן' גדול ללא קמצוץ דעת, לא הסתדר עם עצמו - לא מצא את האוכל ואת הכף, ובדרך כלל בעקבות החושך הנורא ששרר בבור לא מצא אפילו את פיו להכניס בו את האוכל, אבדו לו חפצים, נפלו לו המאכלים וכו'. השני, החכם, ריחם עליו וסייע בידו רבות: לקח את ידו הכניס בה אוכל, אח"כ סייע לו להעביר את האוכל מהיד לפה וכו', כך פעמים רבות מידי יום - התייגע להדריכו להסתובב לימין ולשמאל, לעמוד ולשכב.

אבל השלישי, כאילו עמד מן הצד. לא סייע בידו מאומה.

יום אחד פנה השני לשלישי, ושאל אותו בתמימה: "אנו סובלים יחד כאן בבור, ואתה ודאי מבחין איך אני מתאמץ על הגולם הזה פעמים רבות ביום - עד שהוא מצליח להתקדם, מדוע אינך מסייע לפעילות שלי כלום, למה תעמוד מהצד?"

השיב לו השלישי, בא אגלה לך:

אנו נמצאים בחשכה. חשוך בבור. וכאשר החושך שורר ולא רואים מאומה, אתה והוא מתיגעים כמעט לריק, הנך משקיע בו מאמצים ללמד אותו איך לאכול ואיך לזוז וכפי הנראה לא תגמר איתו לעולם, כי כבר כמה שבועות שאתה מתאמץ והוא עדיין לא למד כלום... אך אני, כמו שאתה שומע, בשעות שאתה עוסק איתו, חופר בקיר חור, קודח באצבעותי חור. כאשר החור יהיה עמוד - יכנס אור לבור, יחדרו פנימה קרני שמש מועטות, מעט מן האור ידחה הרבה מהחושך, ואז ממילא הוא יראה, וכבר לא יצטרך לא לך ולא לי. הוא יידע בעצמו איך לשתות ולאכול, וגמרנו. הבנתם? פלאי פלאים.

"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון יקר" - הדבר הראשון? "אורה זו תורה" לקדוח ולהכניס אור, אם יש תורה, נכנס אור, ומשם ואילך יש כבר את הכל: שמחה, ששון ויקר. כי חודר באדם פנימה - אור!

ואיך תאיר לך את האור, כיצד קודחים להכניס אור מהתורה? "כתית למאור" - כתתו עצמכם על דברי תורה" הפשטות היא - להתיגע בעמל התורה "לעסוק בדברי תורה".

מאתיים "אני"

מרומו כאן עוד "כתתו עצמכם" - תכתת את עצמיותך, את האני, תכניע את הקאוה. התורה אינה סובלת מי שלא נכנע - תשליך את האני שלך לאשפה! כאשר אתה לומד תורה תבטל את האנוכיות שלך.

תלמיד חכם, בעל חוש הבחנה מיוחד, פיקח היודע לבחון אנשים, לחש באוזניו. כי פעם חידד את מוחו, והציב לעצמו מטרה לבחון את כל האנשים שמשוחח איתם - ולא היה איש מאלו ששוחח איתם, שלא שמע ממנו שלושים פעמים "אני": אני אכלתי, אני אמרתי לך, אני, אני, מאות פעמים ביום! "אני!" ואנו הרי יודעים מה נותר מכל האני הזה בסוף ימיו, רימה ותולעה, כן, "ולאן אתה הולך, למקום רימה ותולעה":

יהודי פלוני סיפר לי כי הוא נולד לפני חמש שנים, לא לידת הגוף אלא לידת האדם - שב בתשובה. אך התאונן באוזני, וכה אמר: "בשנה הראשונה, שנה וחצי או שנתיים להתחזקותי, הייתה לי סיעתא דשמיא באופן נורא ממש, בכל פניה, בכל תנועותי - בדרך החדשה קיבלתי סיוע מהשמים - שפכו עלי עזרא, אבל אחר כך, התחלתי לאבד, כבר לא ניתן סיוע כמו שהיה. מה קרה? למה זה קרה לי? שאל.

השבת לי לו.

כתוב בקהלת "ולא לחכמים לחם וגם לא לנבונים עושר וגם לא ליודעים חן" (קהלת פ"ט) הפשט הפשוט שהחכם לא משיג לחם יותר מהטיפש, עשירים רבים אינם חכמים, כי לא החכמה מביאה את הלחם היומיומי.

שאל הרבי מקוצק: בסדר, הלחם לא מגיע דרך החכמה אבל למה הוזכרו רק החכמים, וכי דוקא לחכמים אין לחם.

מבאר הרבי מקוצק: כן, כן, דוקא הם המפסידים, להם לא מכינים. למה מדוע? כי אומרים לו "לחכם", אתה חכם גדול, לך תחפש בעצמך, אתה הרי כביכול, יודע להסתדר לבד, בבקשה!

וכן גם ברוחניות.

בתחילה חשבת לעצמך "אני עדיין - לא, הנני דל במעשים" וכאשר חשבת כך, נתנו לך מן השמים. אבל אתה התחלת לחשוב "אני כבר צדיק" "אני, אני", אומרים לך משמים:

"נו, נו, אתה צדיק, לא זקוק ליותר עזרה, הגעת, בסדר גמור", לא נתנים סיעתא דשמיא...

להעלות נר

"כתית למאור להעלות נר תמיד"

"כי נר מצוה ותורה אור, ודרך חיים תוכחות מוסר". המצוה קרויה "נר", מה הוא "נר"? בית קיבול לשמן, והתורה נקראת "אור", היינו מה שדולק בתוככי הנר. ולכן, כמו שהנר - בית הקיבול לשמן - ללא אור אינו כלום כי אם הנר לא דולק אין בו שום תועלת, כך אם אדם עושה מצוות ולא קובע עיתים לתורה, לא מתייגע בתורה - לא שווה מאום. לכן הדבר הראשון הוא: "ליהודים היתה אורה" שהאור יעלה את הנר "להעלות נר תמיד!"

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שנזכה באמת להעלות נר תמיד ונזכה לתשובה שלמה ולגאולה שלמה במהרה בימינו אמן ואמן! (להגיד)

שמן זית זך (כו, כ)

בתקופתו של הגאון הנודע רבי יהודה אסאד זצ"ל, מגדולי גדוליה של הונגריה, חי בעיירה סערדליא יהודי פשוט אחד, שהיה שמש בבית הכנסת. כל כך פשוט ותמים היה יהודי זה, עד שמדי יום בהעלותו ובהדליקו את נרות בית הכנסת, היה לובש את ה'גרטל' שלו, ואומר 'לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, הריני מוכן ומזומן לקיים מצוות 'כבדו את ה' באורים', ומכוון בהדלקת נרות זו בבית הכנסת לייחד את כל הייחודים שהיו בהדלקת נרות בבית המקדש. והיו הדברים יוצאים מפיו בכונה יתירה.

כך היה עושה מידי יום ביומו. והציבור, שהיה מאזין לו, יצא מהתפעלות למראה גודל תמימותו וטהרת ליבו של שמש זה.

פעם הזדמן הקצב של העיירה לבית הכנסת בעת הדלקת הנרות של השמש, והמראה הזה הלהיב גם אותו במאוד מאוד, עד שהחל לקנא בשמש, ושאל אותו האם הוא מוכן למכור לו את זכות המצוה הגדולה הזו של הדלקת הנרות, ואף נקף בסכום כסף גדול מאד שישלשל לידיו באם יהיה מוכן לעשות את העיסקה.

השמש, כמובן, סירב בכל תוקף להעביר את המצוה לקצב. אבל זה לא ויתר. מידי יום ביומו נידנד לשמש בית הכנסת, והתחנן לפניו לתת לו את המצוה.

כל כך גברו נדנדיו, עד שהחליט השמש ללכת לרבי יהודה אסאד ולהיוועץ בו. מששמע הגאון את הסיפור, יעץ לשמש להעביר לקצב את המצוה, ולדרוש ממנו זהוב אחד על כל יום. המדובר היה בסכום כסף גדול מאוד, אבל, הוסיף רבי יהודה אסאד ואמר אל תשתמש בכסף זה שיתן לך הקצב. הנח אותו בצד, למשמרת.

למרות שההוראה הזו היתה קשה מאוד עבור השמש, שחיבב את מצוות ההדלקה ביותר, ציית לאב"ד העיר, ועשה כהוראתו, וכך, מידי יום ביומו מגיש הקצב סכום זהוב אחד לשמש בית הכנסת, וניגש להדליק את הנרות.

השמש, מצידו, קיים גם את החלק השני של הוראת רבי יהודה, והניח את הכסף בקופה מסוימת, ולא נגע בו. במשך השנים התקבץ סכום כסף אדיר.

רק לחשוב באיזה דרגה של יהודים מדובר! מפחיד! איזה תמימות נוגעת ללב! איזה רדיפה אחרי מצוות!

זכות" (אבות פ"א מ"ו) שיש באדם תכונה, שבאבחנו נקודה שלילית פוסל הוא את האדם מכל וכל. ואין זה צודק ואינו הוגן, אלא "את כל האדם" תדון לזכות, והביקורת הממוקדת קלה לתיקון. כמו שהמשילו רבותינו "בראשית רבה מו, א) לתאנה שאין בה פסולת אלא עקצה, "העבר אותו ובטל המום". כמה נפלא!

וכידוע אחד מקניני התורה הוא: "שומע, ומוסיף" (אבות פ"ו מ"ו) שמעתי אפוא, והוספתי: דברי ה"כלי יקר" אמת לאמיתה, אבל אין מקרא יוצא מידי פשוטו (שבת סג ע"א), ש"ביע שמן ורקח" פרושו יתסיסו שיעלה אבעבועות כדרכו של השמן המתקלקל ומבאיש. ואף כאן, לא זו בלבד שהמספר לשון הרע מתבית על הפצע ומתעלם מכל השאר. אלא ששופט הוא כל מעשי האדם לאור החיסרון שמצא בו, ודן הכל לכף חובה, ועיוות גורר עיוות -

כמו שסיפרו, שעם הארץ התקשה בהבנת פסוק בהלל: "הים ראה, וינס הירדן" - לא מובן, אם הים ראה מה לו לירדן לנוס? המשיך לעין, ונחה דעתו: דוד המלך בעצמו התקשה בכך: "מה לך הים, כי תנוס הירדן". נו, 'ברוך שכיון'...

טעה טעות אחת, שמשכה אחריה שרשרת טעויות... ואספר מה ששמעתי. מעשה שהיה, והלואי ולא היה - משפחה תל אביבית אמצה זוג אקדמאים, רופאים, עולים חדשים מרוסיה. דאגו להם בכל הלב, ושוחחו עמם שעות באידיש רצוצה ובתנועות ידים, ובעיקר שפת הלב. לב חם, אוהב ומבין. ואמנם, הם התקדמו צעד אחר צעד, גם העברית שפיהם השתפרה ועזרה לקשר שהלך והתהדק. הם באו לשבתות ולחגים, הצטרפו לזמירות והשתתפו בתפילות. עוד זוג יהודים הצטרף לעם ישראל.

עד ששבת אחת, כאשר נפרדו בלבביות מהמארחים, עמדו הללו בחלון לנפנף להם לשלום - וראו במו עיניהם כיצד מונית עוברת באקראי, האשה מאותת לה, המונית נעצרת, והשנים נבלעים בתוכה ונעלמים מן העין.

ההלם התחלף בחרון וזעם. זוהי שיא החוצפה, שערוריה. סטירת לחי, יריקה בפרצוף. לא היה די מלים להגדיר זאת. שיעצרו את המונית ברחוב השני. לא מתחת לבית! לישר זמירות - ולנסוע במונית? ואם הם עצרו מונית - ודאי באו לכאן עם כסף! ואולי הגיעו לכאן במונית? בקיצור, אין עם מי לדבר, הקשר נותק. הם אמנם ניסו פעמים אחדות להתקשר, אבל ענו להם בקרירות והם הבינו את הרמז.

כעבור חדשים התקשרו מהארגון. הודיעו שהרופא הוא נפטר. בקשו, אם אפשר, לבקר ולנחם את האלמנה, הוחלט להענות לבקשה. האלמנה קיבלה אותם בעיניים דומעות. התחילו לשוחח, כדרך המנחמים. "ממה הוא נפטר?"

"מהתקף לב" ענתה. "באיכילוב".

"הוא סבל ממחלת לב?"

"רק בזמן האחרון", אמרה. "כאשר היינו בביתכם בשבת. כשירדנו במדרגות, הוא התאונן על מחושים בלב ובזרוע. הוא היה רופא, והבין את חומרת המצב. עצרנו מונית ונסענו לבית החולים. הגענו בזמן. הצילו אותו. שלשום, הגענו מאוחר מדי..."

(והגדת)

כלאיים בגדי כהונה

בפרשתנו נצטוו משה רבינו על עשית בגדי הקודש לאהרן הכהן לכבוד ולתפארת, ולשם כך "יקחו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן ואת תולעת השני ואת השש" (שמות כח, ה) מהם נעשו האפוד וחשב האפוד (שם ו-ח) והחשן (שם, טו) והאבנט (שמות לט, כט). ופרש רש"י (שמות כח, ד) שהתכלת והארגמן ותולעת השני היו חוטי צמר צבועים צבעים אלו, והשש הוא פשתן. נמצא, שבגדי הכהונה היו כלאי שעטנז. וההשקפה השגורה, שלמרות שהשעטנז נאסר הותר מכללו בבגדי כהונה. ברם, רבנו יוסף בכור שור (תלמיד רבנו תם) כתב (שמות ל, לח), שהמהלך הפוך. כשם שנאסר בעונש כרת לרקוח שמן כשמן המשחה ובשמים כקטורת הסמים משום שאין דרך כבוד להשתמש בשרביטו של מלך, וכן אסרו (ראש השנה כד ע"א) לעשות בית תבנית היכל ומנורה של שבעת קנים, כך נאסרה לבישת שעטנז לפני שבגדי כהונה היו של כלאים, ואין ראוי לזרים שילבשו מעין לבושם של משרתי הקדוש ברוך הוא.

ולכאורה, לא הצמר והפשתן הם העיקר בלבוש הכהן הגדול, אלא התכלת והארגמן ותולעת השני, דהיינו צבע חוטי הצמר. אבל בזוהר הקדוש (ח"ג פו, ב) אמרו, שהצמר מורה על רחמים והפשתן על דין, לפיכך היה הצמר מקרבן הבל והתקבל והפשתן מקרבן קין ונדחה. ואסור לערבם יחד אלא בהגיע האדם לשלמות ככהן בשעת עבודתו, ועל כך נאמר: "דרשה צמר ופשתים ותעש בחפץ כפיה" (משלי לא, יג). ועיון ב"פנים יפות" דברים יג, א, וב"מכתב מאליהו" ח"ד עמוד קעה).

והנה, יום אחד פוגש אחד מבני הקהילה את הקצב בביהכ"נ, והוא בוכה בקול גדול. כששאלו מה אירע, סיפר הקצב שאירס את ביתו ואין לו כסף לממן את הנדוניא.

משהגיעו הדברים לאזניו של רבי יהודה אסאד, קרא הגאון לשמש בית הכנסת, ואמר לו כדברים האלה: עתה הגיע זמנך להשתמש בכסף ולעשות בו מצוה גדולה. קח את כל הכסף ששילם לך הקצב ששילם לך הקצב במשך כל השנים, והנמצא באוצר, ומסור אותו ל...קצב, כדי שיוכל להשיא את בתו בכבוד.

השמש, טהור הלב, לא אמר מילה, ועשה כמצווה עליו. המדהים ביותר היה שכאשר ספרו את הזוהרים שהיו בקופה, "מעיד אני עלי שמים וארץ - אמר רבי יהודה אסאד - שהיה זה הסכום המדויק שהתחייב הקצב לנדונייתה של בתו - בדיוק! לא זהוב אחד יותר, ולא זהוב אחד פחות!

מה עשה השמש בזה"כ? - הדליק נרות בכוונה גדולה. ממעשה זה צמח לאחמ"כ כל גלגל המצוות הענק, שהכל יצאו נשכרים ממנו. לבד מעצם יראת השמים שאפשר לקבל מסיפור כזה,

יש כאן כמה וכמה לימודי השכל. א. הקצב היה סבור שהוא נותן את הכסף לשמש, ולבסוף התברר שהיה זה למען עצמו, כדי שיוכל להשיא את בתו בכבוד. ב. ע"י המצוה העצומה שקיים השמש בהדלקת הנרות המיוחדת שלו, זכה שהתגלגלה לידו זכות נפלאה של הכנסת כלה. ג. הדלקת נרות זו גרמה להדליק נרות של קודש גם בנשמתו של הקצב, שהיה אדם פשוט, והתלהב מאוד מהמצוה. (טובך יביעו)

לקח מעיל תכלת

הייתי בליקווד בשבת פרשת תצוה, ונשאלתי על ידי ראש הישיבה, הגאון רבי שניאור קוטלר זצ"ל: חז"ל אמרו (זבחים פח ע"ב, ערכין טו ע"א) שהמעיל מכפר על לשון הרע, מדוע?

האמת, תמהתי לשאלה. הואיל ויודע הוא דברי הגמרא, ודאי יודע הוא המשכם: יבוא דבר שבקול ויכפר על מעשי הקול - ואם הזכרנו גמרא זו, נאמר בה רעיון נפלא, ונוקב כל כך.

רבי ירוחם ממיר זצ"ל העיר, שהצרעת באה על לשון הרע, ואמרו בגמרא (ערכין טז ע"ב): מה נשתנה מצורע שאמרה תורה יביא שתי ציפורים לטהרתו, אמר הקדוש ברוך הוא: הוא עשה מעשה פטיט [כלומר פטפט בלשונו] לפיכך אמרה תורה יביא קרבן פטיט [שהציפורים מצפצפות בכל שעה (רש"י)]. ותמוה, שהציפורים אינן מדברות לשון הרע ואינן מוציאות שם רע ומסכסכות בין איש לרעהו, ומדוע מביאים אותן כקרבן על לשון הרע.

רואים מכאן, הסיק, שיסוד התביעה על מספר לשון הרע, היא על ה"פטיט". שנתן דורר ללשונו, שפטפט כציפור, ו"ברב דברים לא יחדל פשע, וחושך שפתיו משכיל" (משלי י, ט)!

והוא הדין כאן, "יבוא דבר שבקול ויכפר על דבר שבקול", מה הדמיון בין קול הפעמונים שהוא קול סתמי, לדיבור לשון הרע, אסור ומרושע. אלא שהן הן הדברים: יסוד התביעה, ששחרר שפתיו לפטפט תדיר כפעמונים אלו המשמיעים קולם עם כל פסיעה, והדרישה היא: "והיה פי ראשו בתוכו, שפה יהיה לפיו סביב" (שמות כח, לב), לשים גדר ומחסום לפה (רבנו בחיי ו"שפתי כהן"), וממילא ימנע מלשון הרע!

כל זה, בדרך אגב. אבל מה שאל ראש הישיבה. שתקתי, הבנתי שיש בפיו תשובה. וצדקתי.

אמר: "הגמרא מצביעה על קול הפעמונים, והמפרשים על אריגת שפת המעיל. ואני סבור, שהיסוד מובע גם במעיל עצמו. בין שפתו העליונה לפעמונים בשוליו, מהוה הוא יריעה ארוכה שכולה תכלת, כרקיע השמים הפרוש מעל לראשו מאופק על אופק (במדבר רבה ד, יג) - מדוע? אסביר -

ב"כלי יקר" (ויקרא יד, ד) כתב, שמספר לשון הרע משול לזבוב, שאינו שואף אלא למקום זוהמה ונמשך לכל פצע ומוגלה ומטיל שם רמותיו, מזהם ומרעיל. וזהו שנאמר (קהלת י, א): "זבובי מות יבאיש [כל כונתם להבאיש ריחו של אדם], יביע [אומר וידבר אף על אדם שמעשיו כמון] שמן ורקח. [כי בעיניו] יקר מחכמה ומכבוד, סכלות מעט". אם אך יראה מה שנחשב בעיניו כסילות ופגם, מעטים ככל שיהיו, זה יכריע את הכף ויתעלם מכל המעלות העצומות, מחכמה ומכבוד.

ואם כן, מה ההוראה עבורו, מה העצה היעוצה -

שלא יהיה כזבוב המתמקד בנקודה אחת, וניחה, אלא יראה את יריעת התכלת, כיריעת השמים (שבת יא ע"ב), מאופק עד אופן, ויראה שהכל מאיר וזוהר, ויבין שהביקורת - אם ישנה - וניחה וזעירה ואין בכוחה להאפיל על כל הטוב והחיובי. וכמו שפרשו "הוי דן את כל האדם לכף

למדנו כאן יסוד, ונעמוד עליו.

באדם מצויות כל המידות והיפוכן, והוא נדרש לשני דברים. ראשית, שלא לנעול עצמו במידה אחת, ואפילו טובה, אלא לכופף כל המידות, גם המידה הטובה שנחון בה, לכבוד קונו -

זאת השמיענו הגאון מוילנה זצ"ל (בבאורו למשלי ל, יז), שאברהם אבינו היה עמוד החסד בעולם, "חסד לאברהם" (מיכה ז, כ), אבל אימתי השתבח, כאשר כפה מדת החסד בלכתו לעקוד את יצחק בנו ונאמר לו: "ענתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, ולא חשכת את בנך את יחידך ממני" (בראשית כב, יב), בכך הוברר למפרע כי מעשי החסד שלו לא נבעו רק מתכונתו הטבעית אלא כעבודת בוראו.

ואספר בענין זה מה ששמעתי מהגאון רבי יצחק רודרמן זצ"ל מבולטימור, שפעם סיפר לו רבו, הסבא מסלבודקה זצ"ל, שעסק בשעתו בביסוס כוללי האברכים שהקים רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, ונעזר רבות באחד מעשירי קובנא ומגדולי בעלי הצדקה ומחזיקי התורה, רבי שרגא פייבל, ויחדו הלכו להתפלל מנחה. בדרכם לבית הכנסת פנה אליו עני, וביקש רחמים קופיקות נדבה.

התעלם ממנו.

אמר העני: "תן לי שתי קופיקות".

המשיך ללכת.

העני רץ אחריו וחינן קולו: "תן לי לפחות קופיקה אחת!" ולא נתן. כפי הנראה הכיר את המבקש וידע שהוא מטיל עצמו על הציבור בלא הצדקה. ואמר הסבא מסלבודקה זצ"ל: באותו מעמד, הערכתיו שבעתים משהערכתיו קודם לכן. כי בתחילה סברתי שהוא בעל לב רך ורחום, נתבע ונותן. אך עתה, כשראיתי שביכולתו להקשיח לבו לצורך ולא לתת אף פרוטה אחת, הבנתי שכל סכומי הכסף העצומים שהוא מחלק לצדקה ולהחזקת תורה באים מתוך חשבון ובחינה!

וכבר היה מעשה באחד מבני החבורה שהעניק כל אשר לו לצדקה. נקרא לפני רבו, הרבי מפשיסחא זצ"ל, שהוכיחו על שעובר על תקנת אושא (כתובות נ ע"א) שהמבזבז אל יבזבז יותר מחומש, שמא יצטרך לבריות. ענה: "מקור התקנה, בחשש מפני העתיד. ואילו אני מקיים את הכתוב: "תמים תהיה עם ה' אלקיך" (דברים יח, ג), ואל תחקור אחר העתידות (רש"י ט"ו) -

כאילו עברו מתקני אושא על הציווי...

העיר הרבי: "בהגדה של פסח, החכם שעיינו בראשו הוא המשובח, ולא הבן התם..."

והלה בשלו: "הן יעקב אבינו השתבח בהיותו איש תם (בראשית כה, כז)..."

השיבו הרבי: "לא השתבח בהיותו תם, אלא איש תם, שפירושו בעלים על מידת התמימות. כשצריך היה, התנהג בתמימות. כשהוצרך להתעמת עם לבן הארמי, אמר: "אחיזני אני ברמאות" (מגילה יג ע"ב)!

התנאי הראשון הוא אפוא, שלא יהא מקובע על מידה מן המידות, אלא שידע להשתמש בהן ובהפכן. והתנאי השני, חשוב לא פחות: שידע מתי להשתמש בכל מידה!

ידועים בענין זה דברי הרבי מפשיסחא זצ"ל: לכל אדם צריך שיהיו שני כיסים. באחד, "ואנכי עפר ואפר" (בראשית יח, כז), ובשני: "בשבילי נברא העולם" (סנהדרין לז ע"א) -

ובדרך כלל, מחליפים בין הכיסים...

ואז, עלול האדם להיות רחמן על האכזרים ואכזר על הרחמים (תנחומא מצורע א), להשתמש בכל מידה שלא במקומה ובשעתה.

דוגמה לדבר: שנינו (אבות פ"ה מ"ה) שלא הקפדן מלמד. ולא ידך גיטא הורונו: "זרוק מרה בתלמידים" (כתובות קג ע"ב). הכיצד, כל מידה במקומה ושעתה. כיוצא בכך שנינו (ברכות לה ע"ב) אמר רבי שמעון בר יוחאי: אדם חורש בשעת חרישה וזורה בשעת זריעה, קוצר בשעת קצירה וזורה בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה! ואותו רבי שמעון בר יוחאי אמר במסכת מנחות (צט ע"ב) שאפילו לא קרא אלא קראית שמע שחרית וערבית קיים: "לא ימוש ספר התורה מפיר, והגית בו יומם ולילה" (יהושע א, ח). הכיצד, אלא שכל אדם צריך למצוא הפסוק המתאים לו. הבעיה, שאנשים מוצאים את הפסוקים המיועדים לאחרים...

נזכיר: רבי יוחנן ואילפא עסקו בתורה מתוך הדחק, והחליטו לצאת ולסחור. אמרו: נקיים בעצמנו את הפסוק (דברים טו, ד): "אפס כי לא יהיה בך אביון". כחום היום ישבו בצל כותל לסעוד נפשם, שמע רבי יוחנן מלאכים האומרים: "הבה נפיל עליהם את הכותל. שמניחים חיי עולם ופונים לעסוק בחיי שעה", ואמר האחד: "יש ביניהם אחד שהשעה עומדת לו". שאל רבי יוחנן, ואילפא ענהו שלא שמע דבר. אמר רבי יוחנן: אם כן אין הדברים מיועדים אלא לי, ולי עומדת השעה. אמר לאילפא: "אני שב

ללימוד התורה". שאלו: "ומה על הפרנסה?" ענהו: "אקיים בעצמי את הפסוק (דברים טו, יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ" (תענית כא ע"א). ויש להבין: וכי לפני כן לא ידע פסוק זה?

אלא שלפני כן סבר שהפסוק "לא יהיה בך אביון" מתייחס אליו, ועתה הבין שהכתוב "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ" מכוון אליו!

זו הוראת השעטנו בבגדי הכהן הגדול [ויש אומרים: אף באבנט של הכהנים (יומא ו ע"א ודף יב, ועוד)], שבעבודת ה' יש צורך לנקוט במידות מנוגדות המאזנות זו את זו. ומקיימים בכך מצות "הולכת בדרכיו" (דברים כח, ט, מ"ע ח). שמצד אחד: "חסד אל כל היום" (תהלים נב, ג) מצד שני "ואל זעם בכל יום" (תהלים ז, יב).

ברם, גם זאת נלמד: וכמה זעמו, רגע (ברכות ז ע"א), שנאמר: "כי רגע, באפו. חיים, ברצונו" (תהלים ל, ו). רגע של מדת הדין, מול עשרים וארבע שעות חסד -

ואף בבגדי הכהן הגדול: הצמר המסמל את מידת הרחמים, מצוי בתכלת ובארגמן ובתולעת השני. ומולם, חוט אחד של שש, הפשתן המסמל את מידת הדין -

כמה עלינו ללמוד מזה!

שגם אם נשתמש בכל המידות לעבודת ה', השימוש העיקרי יהיה במידת החסד. וגם אם נאלץ לדחות לחילה, שהרי שמאל, היד הכהה, היא הדוחה, והימין מקרבת (סנהדרין קז ע"ב, סוטה מז ע"א), "כאדם המשתמש ביד ימינו, שהיא עיקר (רש"י שבת פח ע"ב)!" (הגדה)

מיד אחרי הדלקת המנורה, מצוה הקב"ה את משה רבינו (כח, א) ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן .

מה זה ואתה הקרב אליך?

אני אקריא את דברי המדרש על הפסוק הזה {מדרש רבה לז, ב} - בשעה שירד משה מסיני וראה ישראל באותו מעשה, הביט באהרן והיה מקיש עליו בקורנס, והוא לא נתכון אלא לעכבם עד שירד משה, ומשה היה סבור שהיה אהרן שתף עמהו, והיה בלבו עליו, אמר לו הקדוש ברוך הוא, משה, יודע אני כוננו של אהרן היאך היתה לטובה

משה רבינו יורד מן ההר... וראה את אהרן מכה בפטיש על העגל ועל המזבח... אמר משה רבינו "מה, אח שלי עושה עגל?! ... נתרחק ממנו משה רבינו.

אמר הקב"ה למשה - אתה רואה בעיניי, אני רואה מה נעשה בליבו של אהרן... אתה רואה אותו לוקח קורנס ומכה, אני יודע שכל מה שהוא עשה, זה הכל כדי למשוך זמן...

ממשיך המדרש - משל לבן מלכים שזחה דעתו עליו ונטל את הצפורן לחתור בית אביו, אמר לו פדגוגו אל תיגע עצמך תן לי ואני אחתר, הציץ המלך עליו ואמר לו יודע אני היאך היתה כוננתך, חייך איני משליט בריה על פלטיין שלי אלא אתה. כך בשעה שאמר ישראל לאהרן (שמות לב, א) קום עשה לנו אלהים, אמר להם (שמות לב, ב) פרקו נזמי הזהב, אמר להם אני כהן, אני אעשה אותו ומקריב לפניו, והוא לא נתעסק אלא לעכב עד שיבוא משה. אמר לו הקדוש ברוך הוא אהרן יודע אני היאך היתה כוננתך, חייך אין אני משליט על קרבנותיהן של בני אלא אתה, שנאמר: ואתה הקרב אליך, היכן אמר לו הדבר הזה למשה, במשכן.

יצא, שמשה רבינו נתרחק מאהרון אחרי המעשה... אלמלא הקב"ה שאומר לו ואתה הקרב אליך, משה היה נשאר רחוק ממנו.

אומר הספר נתן דעת, בא תראה מה זה משה רבינו:

האחים האהובים כל כך, שחז"ל אומרים עליהם מי יתנך כאח לי ... מאז ששת ימי בראשית ועד עכשיו, לא היו אחים כאלה.

כשרואה משה רבינו את אח שלו, מחובר לעגל, לא רוצה איתו שום קשר.

למה?! זה אח שלך!

עגל ואני, אין לי חיבור איתך! לא רוצה להתקרב!

צריך שהקב"ה יחזור לצוות אותו ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך. דברי מדרש בפרשת השבוע.

רבתי, אני רוצה ללכת לעוד מדרש אחד, ועליו בע"ה, נרחיב בס"ד: אומר המדרש שמות רבה {פרשה לז, ד} - דבר אחר, ואתה הקרב אליך, הדא הוא דכתיב (תהלים קיט, צב) לולי תורתך שעשעני אז אבדתי בעיני, כשאמר הקדוש ברוך הוא למשה: ואתה הקרב אליך, הרע לו, אמר לו תורה היתה לי ונתתיה לך, שאולוי היא אבדתי עולמי. משל לחכם שנטל קרובתו ועשתה עמו עשר שנים ולא ילדה, אמר לה בקשי לי אשה, אמר לה יכול אני לטל חוץ מרשותך אלא שהייתי מבקש ענותנותך. כך אמר הקדוש ברוך הוא למשה, יכול הייתי לעשות לאחיך כהן גדול חוץ מדעתך,

אלא שהייתי מבקש שתהא גדול עליו.

רבותי, המדרש פלא מופלא, כל הקטע במדרש...

ואתה הקרב אליך, הרע לו למשה רבינו נעשה רע, כשהקב"ה ביקש ממנו לקחת את אחיו, ולמנות אותו?!

זה משה רבינו, שלפני כמה פרשיות... פרשת שמות, אומרת התורה {ד, יג} שלח נא ביד תשלח... אני לא הולך לפגוע באח שלי... וחז"ל אומרים מי יתן כאח לי - אין כמו האחים האלה...

משה רבינו שומע, שחמישה מיליון אנשים מחכים לגאולה, ואומר "אני לא הולך לגאול את ישראל!"

עד שהקב"ה לא אומר וראך ושמח בלבו - אהרון אחיך מחכה לך...אתה תראה איזה תזמורת הוא יעשה לך, כשאתה בא... עד שמשנה רבינו לא שומע את המשפט הזה, הוא לא הולך לגאול את ישראל...

רבותי, בא הקב"ה למשה רבינו, ואומר לו ואתה הקרב אליך את אהרון אחיך, שנתיים לאחר שמשנה רבינו לא היה מוכן ללכת אם אהרון יפגע... בא הקב"ה למשה ואומר - בבקשה, תמנה את אח שלך...

אני? את אח שלי? הרע לו... למשה רבינו נהיה לו רע! היתכן להבין דבר כזה... שאח קטן הולך למנות אח גדול, ונהיה לו רע??? הוא היה מנהיג של ישראל לפניך... מגיע לו הנהגה לפניך... הקב"ה נתן לך את התפקיד שלו כדי שאתה תהיה המנהיג!

יש תפקיד נוסף... נותנים כהונה, אתה רוצה אותה? השאלה היא עוד יותר גדולה - כתוב בחז"ל, שבשעה שמשנה רבינו סירב בסנה... אמר לו הקב"ה - בגלל שסירבת, אתה לא תהיה כהן... הכהן יהיה אחיך.

הוא כבר ידע שאח שלו יהיה כהן, אז מה זה הרע לו למה רבינו... מה מונח כאן?

רבותי, כדי להסביר את הדברים, ישנם כמה וכמה מהלכים, לא נספיק את כולם היום... אבל לפחות את חלקם:

כותב הכתב סופר - בפרשת פנחס, אומר הקב"ה למשה רבינו, לעלות להר העברים... {כז, יב} וראה את הארץ אשר נתתי לבני ישראל {יג} וראיתה אתה ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרון אחיך אומר הקב"ה למשה רבינו - תעלה אל ההר, אתה עומד להסתלק מן העולם, גם אתה כאשר נאסף אהרון אחיך אומר רש"י - כאשר נאסף אהרון אחיך. מכאן שנתאוה משה למיתו של אהרון.

שואל הכתב סופר - מה זה ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרון אחיך? בלי המילה גם אתה, זה לא מסתדר?!

כותב הכתב סופר תשובה נפלאה ביותר - אדם חי בעולם הזה, כדי לקיים מצות, שנאמר {קהלת יב, יג} סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם...

בשביל זה לא האדם יורד לפה... מאה ועשרים שנה לקיים מצוות. ברגע שאדם סוגר את העיניים, ואומר לנו כבר דוד המלך בתהילים {קטו, יז} לא המתים יהללו יה ולא כל ירדי דומה.

ירדי דומה - אלה שנכנסו בידיים של דומה... הוא הממונה על המתים... אין להם שום דבר, לא יכולים להלל, לא יכולים לעשות שום דבר... אבל הבן-אדם, יכל להמשיך לקיים מצוות, גם בלי קיום מצוות... איך? כל המניח בן כמותו, כאילו לא מת.

אם אדם מניח בן כמותו, שממשיך לעשות את המצוות, כאילו לא מת. למה? אומרים חז"ל - כי ברא, כרעא דאבוה - הבן הוא הרגליים של האבא... האבא כבר לא יכל ללכת, הוא נמצא בתוך הבור, הוא לא יכל לזוז... אבל הבן, בעשיית המצוות, פועל מכוחו של האבא...

אם הוא פועל מכוחו של האבא, אז המצוות ממשיכות להזדקף לזכותו של האבא.

צריכים לדעת, שזה גם לחובה וגם לזכות - הזכות בקיום המצוות, והחובה בקיום העבירות רח"ל.

גם על זה מענישים את ההורים, ולכן כתוב ספרי חיים וספרי מתים נפתחים... אומרים חז"ל - מביאים את ההורים לדין מחדש, על מה שעושים הילדים במהלך השנה.

אומר הכתב סופר - האדם יש לו תפקיד אחד... לחיות ולקיים מצוות... וכשהוא מת - להשאיר בנים כשרים, שימשיכו את העבודה שלו. כשהקב"ה מצוה את משה רבינו, בפרשת חקת, לקרוא לאהרון ולאלעזר ולהעלות אותם להר ההר... שם אמור אהרון להסתלק.

אומרת התורה {פרשת חקת, כ, כה} - קח את אהרון ואת אלעזר בנו והעל אתם הר ההר.

אומר רש"י - קח את אהרון. בדברי ניהומים, אמור לו, אשריך שתראה כתרך נתון לבנך, מה שאין אני זכאי לכך.

אשריך, אמר לו משה רבינו, מי זוכה לכזאת פטירה, שהכתר שלו עובר לבנים שלו?!

משה רבינו התהווה לכזאת פטירה... אהרון עולה להר ההר, בריא עד יום מותו, בהפתעה מוחלטת... "הנה, תעביר את הבגדים לבן שלך" תראה איזה יופי, אשריך!

אמר לו הקב"ה - ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרון אחיך - גם אתה תזכה לזה.

שואל הכתב סופר - איפה זכה לזה משה רבינו?!

הקב"ה אמר לו ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרון אחיך... הוא לא זכה...

משה רבינו עלה למות, אף אחד לא היה איתו... מת לבד, רק הקב"ה התעסק בקבורה שלו, משה רבינו לא הוריד את הגלימה שלו והלביש את בניו... לא את גרשום ולא את אליעזר...

אז איפה קיים הקב"ה את הציווי ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרון אחיך?

בא ונלמד את המדרש שלמדנו עכשיו...

אומר הכתב סופר - כיוון שאמר הקב"ה למשה רבינו ואתה הקרב אליך את אהרון אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לו... הרע לו למשה רבינו... מה הרע לו?

אילו היה אומר רק הקרב את אהרון... למשה רבינו לא היתה שום חלישות הדעת... אבל מה הוא אומר?

ואתה הקרב אליך את אהרון אחיך ואת בניו אתו...

אמר משה רבינו - אתה ממנה אותו ואני מושך אותו ביחד עם הבנים שלו?! הבטחת לי ריבונו של עולם... הבטחת לי ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרון אחיך!

אני לא רואה שאתה מצוה אותי, שאני אמנה את הבנים שלי אחרי בהנהגה...

בשעה שאמרתי לך ריבונו, של עולם {במדבר כז, טז} יפקד ה' אלקי הרוחת לכל-בשר איש על-העדה... אמר משה רבינו - למי הוא מתכוון איש על-העדה?

אומרים חז"ל במדרש - אמר משה, הגיע הזמן למנות את ילדי לממשיכי הדרך שלי.

אם משה רבינו חשב שילדיו ראויים להמשיך את הדרך, סימן שהם מתאימים לזה מבחינה רוחנית.

הקב"ה אומר לו - הבנים שלך לא יהיו ממשיכי הדרך... אז מי יהיו ממשיכי הדרך שלך?

יהושע בן-נון, שנאמר {משלי כז, יח} נצר תאנה יאכל פריה ושמר אדניו יכבד... הוא ימשיך.

אמר משה רבינו - ואתה הקרב אליך את אהרון אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי... ריבונו של עולם, אני הולך למנות את אהרון... ועל המקום, גם את בניו לממשיכי הדרך, איפה ההבטחה שלך ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרון אחיך???

אמר לו הקב"ה - אני לא מבין מה אתה רוצה... תורה היתה לי ונתתיה לך, מה אתה רוצה?!

שואל הכתב סופר - מה התשובה?

מה זה שבן-אדם אומר "אני רוצה שהבנים שלי ימשיכו בדרכי?!"

אני כהן... הבן שלי ממשיך בדרך שלי... לוקח את הבגדים וממשיך בכהונה. אמר לו הקב"ה - זה סקטור מאוד מצומצם של כוהנים... אתה משה רבינו, כל עם ישראל ממשיך בתורה שאתה הבאת... תורה היתה לי ונתתיה לך!

אז כל מי שיושב ועוסק בתורה, זה נזקף לזכותו של משה רבינו! אומרים חז"ל - ברא, כרעא דאבוה - הרגליים של הבן ממשיכים את האבא.

אמר הקב"ה למשה - אתה לא צריך את זה, למה?

מסיבה אחת פשוטה... כיון שאתה קיבלת את התורה, ועצם זה שאתה מקבל התורה, כל תורה ותורה שנלמדת בעולם, נזקפת לזכותך! אם ככה, מה אתה בא בתלוונות???

ואתה הקרב אליך את אהרון אחיך... הרע לו למשה רבינו - "איפה הילדים שלי?"

הילדים שלך?!

כל מיליוני היהודים, שגמרו השבוע מסכת יומא והתחילו מסכת סוכה, זה הכל שלך! זה הרגליים שלך! זה ה- ברא כרעא דאבוה שלך! אז מה חלשה דעתך?!

אומר הכתב סופר - עכשיו תבין, מה אמר משה רבינו, מה הרע לו... ומה התשובה שהוא קיבל משמים...

אומר הספר הפירוש, לבעל קיצור שולחן ערוך - איזה נס שלא מונו ילדיו של משה רבינו, כי אם התורה היתה ניתנת למשה רבינו בירושה, התורה היתה נשארת אך ורק לבניו של משה רבינו...

אין דבר כזה שישאל יהיה כהן, כי הכהונה ניתנה לאהרון ולבניו... אין דבר כזה, שמי שקיבל מלכות, זה עובר לבניו.

מי שסיים מסכת יומא השבוע יודע... אומרת הגמרא - כתר כהונה לקח אהרון, וממשיך לבניו... כתר מלכות קיבל דוד המלך, וממשיך לבניו... כתר תורה, מונח וכל אחד ואחד יכל לבוא לקחת אותו, וללמוד תורה.

אומר ספר אפריון - זה מה שאומרים במשנה באבות {יב, ב} רבי יוסי אומר, יהי ממון חברך חביב עליך כשלך. והתקן עצמך ללמוד תורה, שאינה ירשה

לך. וכל מעשיך יהיו לשם שמים... התורה היא לא בירושה, היא ניתנה במתנה... אם כך, כל אחד יכל לבוא וללמוד בה.

לאחר היסוד הנפלא הזה, הבנו מה אירע למשה רבינו ומה התיקון... רבותי, הפירוש הבא שנאמר אותו, הוא פירושו של הבעל זרע ברך, תלמידו של המגלה עמוקות, ר' ברוך ברכיה שפירא, והרעיון שלו מופיע בספר זרע ברך... וכידוע לכולם, שכל נושא שהזרע ברך נוגע בו, הוא פשוט חורש את הנושא מכל כיון שהוא, ומגלה חידושים עצומים שלא שמעתם און מעולם...

הדברים שלו מאוד קשים לפיענוח, ולכן נאמר על קצה המזלג את היסוד שלו...

אני אקדים הקדמה לדבריו, וברגע שנלמד את הדברים... לכאורה, הדברים יישמעו לנו בלתי הגיוניים בעליל... אבל יש להם סימוכין, בדברי חז"ל בפרשת כי תשא.

פוחת הזרע ברך ואומר כך – המנורה, כל הדברים שהיו בה, מכוונים כנגד חמישה חמשי תורה – במנורה יש כפתורים, יש פרחים, יש גביעים, יש גובה י"ח טפחים, יש שבעה קנים... הכל מכוון כנגד חמישה חמשי תורה בדקדוק. **כותב האר"י הקדוש** – שבעת הקנים של המנורה, מכוונים כנגד שבעת התיבות של הפסוק הראשון, בפרשת בראשית... **בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ** – יש כאן שבעה תיבות, כנגד שבעת הקנים של המנורה. במנורה, כותב האר"י הקדוש, ישנם אחד-עשר כפתורים... כנגד הפסוק הראשון בחומש שמות – **ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו**.

במנורה ישנם תשעה פרחים, כנגד הפסוק הראשון בחומש ויקרא – **ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר**. הגובה של המנורה, כותב האר"י הקדוש, י"ח טפחים.

כותב האר"י הקדוש – י"ח טפחים, הם לא י"ח טפחים מלאים... הגובה של המנורה הוא לא מטר שמונים... הוא שבעה-עשר טפחים ועוד קצת... הקצת הזה, נחשב לטפח מלא... ישנם י"ז טפחים מלאים.

אומר האר"י הקדוש – בפסוק הראשון בחומש במדבר, תמצא י"ז תיבות. יש במנורה כ"ב גביעים, בכל אחד מששת הקנים, היה שלושה גביעים... $6^3 = 216$... ובקנה המרכזי היה ארבע גביעים. $22 = 18 + 4$.

כ"ב גביעים, הוא כנגד הפסוק הראשון {דברים א, א} **אלה הדברים אשר דבר משה**...

יוצא, שכל הסימנים הנמצאים במנורה... כך כותב האר"י הקדוש... כך כותב הגאון מוילנה ועוד... מכוונים כנגד התורה הקדושה.

בא רבינו בחיי {פרשת תרומה} וכותב – כ"ב הגביעים הנמצאים במנורה, הם כנגד כ"ב אותיות, שבהם ניתנה התורה.

אם אתם רוצים, תסתכלו גם ברקנטי שכותב – כ"ב הגביעים, הם כנגד פמליה של 22,000 מלאכי השרת, שליוו את הקב"ה, בשעת נתינת התורה. **בא החתם סופר ואומר** – ששת הקנים שבמנורה, כנגד שישה סדרי משנה. רבותי, יוצא שכל המנורה הזאת, על כל הדברים שבה – הכפתורים, הגביעים, הפרחים, הגובה... הכל מכוון לחמישה חומשי תורה.

אומרים חז"ל – כל השמן רומז לחכמת התורה... זה קשור יותר לחנוכה, כפי שידוע לכולם...

אומרת הגמרא {מסכת ברכות נז, א} – **הרואה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה שנאמר** {שמות כז-כ} **ויקחו אליך שמן זית זך**. {קהלת ח, א} **חכמת אדם תאיר פניו** – החכמה של האדם, מאירה לו על הפנים.

בא הספר זרע ברך וזורק פצצה:

משה רבינו שבר את הלוחות... הוא יורד מן ההר, שבוע הבא בע"ה נקרא את זה, פרשת כי תשא... הוא רואה שעם ישראל עושה עגל, הוא לוקח את הלוחות וזורק אותם.

שואל הזרע ברך שאלה עצומה... כשקראתי אותה בפעם הראשונה קבלתי צמרמורת – מי התיר לך לשוב לוחות שלא שלך?

רש"י כותב בפסוק האחרון בתורה ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל.

לעיני כל ישראל. שנשאו לבו לשוב לוחות לעיניהם, שנאמר ואשרם לעיניכם {דברים ט, יז}, והסכימה דעת הקב"ה לדעתו, שנאמר אשר שברת {שמות לד, א}, יישר כחך ששברת {שבת פז}.

יישר כחך ששברת – תודה רבה ששברת את הלוחות.

בא הספר זרע ברך ושואל – מי התיר לך לשוב את הלוחות? זה לא שלך, מה אתה שובר?

מביא הספר ראייה מפורשת מדברי מדרש.

אומר המדרש רבה {פרשת כי תשא מ"ו, א}:

ראה שאין לישראל עמידה... משה רבינו יורד ורואה את העגל, אמר תשמעו, עם ישראל לא יוצא מהחטא הזה... החטא הזה הוא לעד, אין יציאה ממנו... הלך משה וחבר נפשו עמהם... אמר משה כולם עשו את העגל, או שלא מיחו, היחיד שלא היה פה שעשו את העגל, זה אני. יוצא שאני היחיד שלא

חטאתי, אלך להצטרף עמהם, גם אני בחבילה.

ושבר את הלוחות. ואמר להקדוש ברוך הוא הם חטאו שעשו את העגל ואני חטאתי ששברתי הלוחות... קל וחומר. אומר משה חטאתי ששברתי את הלוחות. כל הקל וחומר לא רלוונטי, בתקש רשות.

אם מוחל אתה להם אף לי מחל, שנאמר {שמות לב, לב} **ועתה אם תשא חטאתם, כן לחטאתי מחל, ואם אין אתה מוחל להם אל תמחל לי, אלא** {שמות לב, לב} **מחני נא מספרך אשר כתבת.**

אמר רבי אחא, לא זז משם עד שפנה חטיה שלהם משה רבינו לא זז מהמקום, עד שאמר לו הקב"ה שהוא מוחל לו על החטא שנאמר {שמות לב, טו} **ויפן וירד משה**.

כיון שפנה חטיה שלהם – כיון שמושה רבינו הצליח להשיג כפרה על חטא העגל... אמר משה הרי היה לישראל מי שיבקש עליהם, אני מי יבקש עלי, התחיל מצטער על שבור הלוחות.

רבותי, עד כאן קטע ראשון במדרש.

הדבר הזה של שבירת הלוחות, הוא דבר לא מובן...

אומר רש"י – ישר כוח ששיברת...

שואל הזרע ברך – מי התיר לך לשוב את הלוחות?

הנה משה רבינו שבר את הלוחות, ואומר ריבונו של עולם חטאתי!

איפה נתכפר משה רבינו, על שבירת הלוחות?

רבותי זה פרשת השבוע שלנו, שימו לב...

אומר הזרע ברך – ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך... הייתכן? למה ו החיבור?

תגיד אתה תצוה את בני ישראל... למה באף כלי, לא כתוב ואתה תצוה? **אומר הרמב"ן** – ואתה תצוה כל שמן צריכים להביא אליך.

שואל הזרע ברך – למה צריכים להביא אליך?

כל כלי לא צריך להביא אליך... עצים למערכה, וחיטים ללחם, וכבשים לתמידים לא צריכים לבוא, רק השמן, מה יש?

אומר הספר זרע ברך – פשוט מאוד... אמר משה לפני הקב"ה – ריבונו של עולם, לעם ישראל השגת מחילה לחטא העגל... איך השגת מחילה?

{כה, ב} **ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי** {ג}

וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת

אומרים חז"ל במדרש {תנחומא פרשת תרומה, אות ח} – **יבא זהב שבמשכן ויכפר על זהב שנעשה בו את העגל**.

יוצא, שהקב"ה נתן לעם ישראל כפרה על חטא העגל, לעשות משכן.

אומר משה – ריבונו של עולם, לעם ישראל נתת כפרה, יעשו את המשכן ויכפרו על חטא העגל... אני ששברתי את הלוחות, מה תהיה כפרתי?

אמר לו הקב"ה – ואתה... הכפרה שלך... בפרשת תרומה, נאמרת כפרה לישראל על חטא העגל... משה רבינו הרי לא היה בחטא העגל... אם הוא לא היה בחטא העגל, אז הוא לא צריך כפרה בבניית המשכן... על מה הוא צריך כפרה? על שבירת הלוחות.

אמר לו הקב"ה – ואתה... אתה יודע מה תהיה כפרתך, על שבירת הלוחות?

תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתיב למאור להעלת נר תמיד... אתה מטפל במנורה, אתה עושה את המנורה, את השמן מביאים אליך, רק אתה מתעסק במנורה, למה?

אומר הזרע ברך – כי המנורה מכוונת, כנגד חמישה חמשי תורה... שבע הקנים, כנגד הפסוק הראשון בבראשית, וההמשך הסברנו... הכ"ב גביעים, כנגד הפסוק הראשון בחומש דברים והתשע כנגד ויקרא... הי"א כנגד שמות... הי"ז כנגד במדבר... יוצא שכל דבר, מכוון כנגד חמישה חמשי תורה.

אמר לו הקב"ה – הם התכפרו במשכן, ובמה אתה מתכפר ששברת את הלוחות?

ויקחו אליך שמן זית זך... אתה תיקח את השמן, ואתה תטפל במנורה... אתה תבנה את המנורה כתיקנה, על זה ששברת את הלוחות.

אתה תעשה את המנורה, שהיא כנגד תורה שבע"פ, כי עפ"י שנים עדים, יקום דבר...

כותב הכלי יקר – בפנים יש לך את הלוחות במ"ם וסמ"ך היו עומדים... בחוץ, יש לך את המנורה...

שיברת את הלוחות לעיני כל ישראל, אז מה תהיה הכפרה?

תהיה לך כפרה במנורה שאתה מתעסק איתה... יביאו אליך את השמן, ואתה תעסוק בה, זה יהיה הכפרה שלך.

לכן יש כאן ו החיבור... ואתה – הם התכפרו בפרשה הקודמת... פרשת תרומה, ואתה... מתי אתה מתכפר?

ויקחו אליך שמן זית זך.

עכשיו אתה מבין, למה זה ויקחו אליך שמן זית זך?

אמרנו תביא את זה אחרי הבניה של המשכן...

אמר משה רבינו – הם התכפרו כבר, במה אני מתכפר?

אמר הקב"ה – רגע אחד... לפני שאני מצוה על הבגדים, בא נסגור את הענין עם משה רבינו... נגיד מה הכפרה שלו, במה הכפרה שלו?

ואתה תצוה את בני ישראל.

רבותי, לאחר הפצצה הנפלאה הזאת, בואו נלך עוד שלב אחד:

ראיתי לפני שנים... נראה לי שזה היה בספר חקרי לב שאומר... עכשיו תבין

טוב מאוד... בפרשת תרומה, לא מופיע שמו של אהרון הכהן... בפרשת תצוה, לא מופיע שמו של משה רבינו, למה? בפרשת תרומה, זה היה הכפרה על חטא העגל, שעשה אהרון הכהן... לכן שמו לא מופיע.

בפרשת תצוה, על מה הכפרה? על שבירת הלוחות, מי עשה? משה רבינו, לכן שמו לא מופיע.

אומר הזרע ברך – עכשיו בא נלמד ביחד את המדרש...

אומר המדרש שמות רבה {פרשה לו, ד} – דבר אחר, ואתה הקרב אליך, הדא הוא דכתיב {תהלים קיט, צב} לולי תורתך שעשעי אז אבדתי בעיני, כשאמר הקדוש ברוך הוא למשה: ואתה הקרב אליך, הרע לו, אמר לו תורה היתה לי ונתתיה לך, שאלולי היא אבדתי עולמי

שהקב"ה ראה שהרע למשה רבינו, היתה לו שאלה עצומה – תורה היתה לי ונתתיה לך, למה נתת לי את התורה?

אומרת הגמרא {מסכת שבת פט, א} – וא"ר יהושע בן לוי בשעה שירד משה לפני הקב"ה בא שטן ואמר לפניו רבונו של עולם תורה היכן היא אמר לו נתתיה לארץ הלך אצל ארץ אמר לה תורה היכן היא אמרה לו {איוב כח-כג} אלקים הבין לזוכה וגו' הלך אצל ים ואמר לו אין עמדי הלך אצל תהום א"ל אין בי שנאמר {איוב כח-יד} תהום חזר שמעה חזר ואמר לפני הקב"ה רבש"ע חיפשתי בכל הארץ ולא מצאתיה אמר לו לך אצל בן עמרם צריך להבין את המילה הזאת... מה זה לך אצל בן עמרם... כולם יודעים, שמכנים משהו שלא בשם שלו... זה כינוי גנאי.

כשכלב רצה להשתיק את כולם, בשעה שהוא חזר מהמרגלים, ורצה להגיד שהארץ הזאת טובה, מה הוא אמר? וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם.

ראיתי פעם, באחד המפרשים על הגמרא בשבת, שאמר – לך אצל בן עמרם... משה רבינו כבר לא נמצא כאן, הביטול של משה רבינו, הוא מחק את עצמו לגמרי.

והאיש משה ענו מאד מכל האדם – משה רבינו איננו כאן.

לך אצל בן עמרם – משה רבינו קיבל את התורה, כי הוא לא נמצא כאן... משה רבינו קיבל תורה מסיני... הוא האדם הנמוך ביותר, כמו הר סיני.

ממשיכה הגמרא ואומרת – הלך אצל משה אמר לו תורה שנתן לך הקב"ה היכן היא אמר לו וכי מה אני שנתן לי הקב"ה תורה א"ל הקב"ה למשה משה בדאי אתה אמר לפניו רבונו של עולם שמודה גנוזה יש לך שאתה משתעשע בה בכל יום אני אחזיק טובה לעצמי אמר לו הקב"ה למשה הואיל ומיעטע עצמך תקרא על שמך שנאמר {מלאכי ג-כב} זכרו תורת משה עבדי וגו'. עד כאן דברי הגמרא.

שואל הזרע ברך – מה זאת אומרת השטן אומר תורה שנתן לך הקב"ה היכן היא? מה הוא לא ראה את משה רבינו, יורד עם שתי לוחות העדות?

הרי כולם ראו... דיברנו שבוע שעבר, ש שאלו מלאכי השרת – מה לילוד אישה ביננו?!

לקבל את התורה בא. אז כולם היו שם, גם השטן.

מי נתן למשה רבינו את הקטורת?

השטן... אתה יודע שמשה רבינו לקח את הלוחות, אתה היית שם! אז למה אתה שואל, איפה התורה?

אומר הספר זרע ברך – לא זה הנידון... אז מה הנידון?

חוץ מהתורה הקדושה, נתן הקב"ה למשה רבינו גם פלפולה של תורה, גם הלכה של תורה, גם אגדתה של תורה, הכל הקב"ה נתן למשה רבינו.

נתן את זה למשה רבינו, אז השטן שואל "איפה זה?"

נתת לו את הלוחות, אבל פלפולה של תורה לא נמצא כאן כבר, אגדה של תורה – לא נמצא כאן, פסק של תורה – לא נמצא כאן.

אמר הקב"ה – נתתי את זה למשה רבינו בגלל הענווה.

אם ככה, אומר הספר זרע ברך – אמר הקב"ה, הרע לו למשה רבינו? אתה רע לך, שאהרון אחיך התמנה?

איך יכל להיות, אדם שקיבל את התורה בגלל הענווה שלו, נהיה לו רע שאחיו קיבל תפקיד, זה מתאים לאדם שהוא עניו? איפה זה מסתדר עם הענווה שלו?!

אומר הספר זרע ברך, אני יגיד לך מה קרה כאן – משה רבינו ידע,

שהתפקיד מגיע לאהרון הכהן... משה רבינו חשש כאן מדבר אחר... משה רבינו חשש, שמה שהקב"ה אמר לאהרון הכהן – ואתה הקרב אליך את אהרון אחיך, היות ושני הפסוקים הראשונים בתחילת הפרשה, עוסקים בכפרת

משה רבינו, על מה שהוא שבר את הלוחות ואתה תצוה את בני ישראל – אתה שברת את הלוחות... התקנה שלך, שתתעסק בענין המנורה...ומיד אחרי שהוא גומר את זה... אומר לו ואתה הקרב אליך את אהרון אחיך.

אומר משה רבינו – למה זה מופיע כאן ואתה הקרב אליך את אהרון אחיך? פירוש הדבר, שהקב"ה אומר – אתה גם תתקן גם את זה, וגם לא תהיה כהן.

זאת אומרת, חלק מהכפרה של משה רבינו על שבירת הלוחות, זה א' כל, שהוא התעסק במנורה, וגם שהוא לא יהיה כהן.

הראה לו משה רבינו, שזה העונש שהוא קיבל.

אמר לו הקב"ה – עונש? על איזה עונש אתה מדבר? ישר כחך ששיברת! עונש? שכר אני נותן לך, ששיברת!

איזה שכר?

תורה היתה לי ונתתיה לך – זה השכר שקיבלת!

איפה השכר?

אומר הזרע ברך, בא נקרא עוד קטע במדרש:

ברגע ששבר משה את הלוחות, אמר לו הקב"ה – ואמר לו הקדוש ברוך הוא אל תצטער בלוחות הראשונות, שלא היו אלא עשרת הדברות לבד,

ובלוחות השניים אני נותן לך שיהא בהם הלכות מדרש ואגדות, הדא הוא דכתיב: ויגד לך תעלמות חכמה כי כפלים לתושיה, ולא עוד, אלא שאתה מבשר שמחלתי לך על חטיה שלך, שנאמר (איוב יא, ו) ודע כי ישה לך אלוה מעונך.

אמר הקב"ה – אתה אומר עונש?!

ואתה הקרב אליך... הרע לו למשה רבינו על העונש... איזה עונש?!

שכר אני נותן לך!

הלוחות יהיו שלך... אני נותן לך פלפולה של תורה, אגדות, הלכות, אתה מקבל שכר, ישר כחך ששיברת!

אז משה רבינו, מצד אחד צריך כפרה על זה שהוא שבר בלי רשות, ועל זה הוא אומר לו – ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך – תטפל במנורה... זה יהיה כפרה.

אמר משה רבינו – אולי בגלל זה, הוא לא נתן לי כהונה?!

מה פתאום... אתה תקבל את הכהונה, תקבל את מה שמגיע לך... הכל בסדר גמור.

אבל מה, אומר לו הקב"ה – תקבל תוספת, בלוחות השניות!

אם ככה, נוכל להבין, מהו ואתה תצוה ולמה זה נכנס כאן, בצמוד לפרשת תרומה:

לאחר כל הדברים שאמרנו, רבותי, באו נשכח את הכל ונגיע לדובדבן...

שימו לב לרעיון נפלא, שמצאתי בספר אור גדליה, הוא אומר – ראיתי את זה באיזה ספר, ואינני זוכר איפה ראיתי.

אני מצאתי בס"ד, את הספר שעליו דיבר האור גדליה, הוא נקרא תכלת מרדכי, של המהרש"ם מבערזאן – ר' שלום מרדכי הכהן שבדרון, הסבא של הרב שלום שבדרון הידוע.

אומר המהרש"ם מבערזאן... הוא מביא נוסח קצת אחר מהמדרש שכתוב אצלנו, אבל זה לא משנה, אפשר להשתמש עם אותו נוסח:

כתוב במדרש – כשאמר הקדוש ברוך הוא למשה: ואתה הקרב אליך, הרע לו, אמר לו תורה היתה לי ונתתיה לך, שאלולי היא אבדתי עולמי הנוסח שמביא המהרש"ם מבערזאן, הוא נוסח קצת שונה – הרע לו למשה רבינו בעיניו – מה הנ"מ אם זה בעיניו או לא?

אומר הספר תכלת מרדכי, מביא אותו הספר אור גדליה, ברעיון נפלא

ביותר:

חס וחלילה! להעלות על הדעת, שהרע לו למשה רבינו... הרע לו למשה רבינו, שאהרון אחיו התמנה להיות כהן?!

מה הרע לו?

משה רבינו לפני שמונה פרשיות, קראנו בתורה, בפרשת שמות – שלח נא ביד תשלח... אני לא הולך... אני לא הולך לפגוע באח שלי.

משה רבינו לא הולך לפגוע באח שלו... וחז"ל אומרים מי יתנך כאח לי – אין אחים כאלה בבריאה, כמשה ואהרון.

אומרים חז"ל {תהילים קלג, ב} – זקן אהרן שירד על פי מדותיו – בשעה

שמשחו את אהרון, משה רבינו היה ביחד איתו, כאילו שמשחו אותו.

משה ואהרון כאלה אחים, הרע לו למשה רבינו, למנות את אח שלו, הגדול ממנו... אתה יכל להאמין לדבר כזה?!

אומר הספר תכלת מרדכי, מביא אותו הספר אור גדליה:

חס וחלילה!

אומר משה רבינו להקב"ה – ריבונו של עולם, אני רוצה לשאול שאלה... אתה מוכן להסביר לי, למה אני צריך לקרב את אח שלי? למה אני?

כשנגלית אלי בסנה... בפרשת שמות, שלחת משהו למנות אותי? נגלית אלי בסנה ואמרת לי – משה, אתה הולך להיות הגואל של ישראל.

לא שלחת משהו, אתה באת, ואמרת לי "אתה תהיה הגואל".

אומרים חז"ל, ששם בפרשת שמות, אמר לו הקב"ה... אחרי שבעה ימים שהקב"ה מנהל עם משה רבינו משא ומתן – {ד, יד} הלא אהרון אחיך הלוי ידעתי כי-דבר ידבר הוא וגם הנה-הוא יצא לקראתך וראך ושמוח בלבו – אתה היית אמור להיות כהן, והכהונה תעבור לאהרון אחיך...

משה רבינו יודע שהוא לא יהיה כהן, הוא יהיה המנהיג ולא יהיה כהן... כהן יהיה אח שלו.

אז מה זה – הרע לו למשה רבינו?

אומר הספר תכלת מרדכי – אמר משה רבינו – ריבונו של עולם, תרשה לי לשאול שאלה, למה אני האח הקטן של אהרון הכהן, צריך לגשת אליו ולמנות אותו, למה לבזות את אח שלי? ריבונו של עולם, אתה לא יכל לבוא ולמנות אותו? למה אתה אומר לי ואתה הקרב אליך את אהרון אחיך? תקרב

תקרא לאהרון ותגיד לו – אהרון, אחיך מנהיג ואתה כהן, למה אני צריך לעשות את זה?

הרע לו למשה רבינו, שהוא שוב פעם צריך לפגוע באח שלו.

"אני הולך לפגוע באח שלי? אני?! לא הולך!"

אמר לו הקב"ה – תורה היתה לי ונתתיה לך... דיברנו בשבוע שעבר ויקחו לי

תרומה... אומרים חז"ל ויקחו לי? היה צריך לומר ויתנו לי ... מה זה ויקחו?

אמר הקב"ה – נתתי לכם את התורה... נמכרתי עמה!!!

אמר הקב"ה – מה אתה רוצה, קיבלתם את התורה – לקחתם אותי איתה

...אם לקחתם אותי איתה, כשאתה, עמוד התורה מדבר, אז מי מדבר?

הקב"ה מדבר.

אחרי שנתתי את התורה, אני בתוך התורה... איפה נמצאת התורה?

אצלך!

אומר הקב"ה – רצייתי לגלות כאן את הכלל, שתורה היא הממנה... ותורה

היא הממנה... ותורה היא הממנה, שנאמר מכרתי לכם תורת, כביכול

נמכרתי עמה.

אז מה אתה אומר, משה רבינו, שאני פוגע באהרון אחיך?

אם התורה לא היתה ניתנת, כמו שהיה שמניתי אותך... אז אני ניגלה אליך

בסנה, ואני אומר לך ...

אם עדיין לא הייתי נותן את התורה... אז אני ניגלה לאהרון הכהן ואומר לו

"אתה כהן"

אחרי שנתתי את התורה, אז עתה, נמכרתי עמה... כשאתה ממנה בכוח

התורה, זה אני ממנה!

למדנו מכאן מה פירוש הדבר ואתה הקרב אליך את אהרון אחיך ... הרע לו

למשה, שיש כאן פגיעה...

אמר הקב"ה – אין כאן שום פגיעה... כשאתה ממנה, התורה ממנה ואני

ממנה ... הכל הוא אותו אחד.

אם ככה, בס"ד נוכל להביא, את מה שכותב האור החיים הקדוש, ובוה בע"ה נסיים:

כותב האור חיים הקדוש {כו, כ} – ובדרך רמז יתבאר הכתוב על דרך מאמר הובא בספר זוהר חדש (בראשית ח') כי ד' גליות של ישראל כל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד, גלות הראשון נגאלו בזכות אברהם אבינו עליו השלום, ב' נגאלו בזכות יצחק, ג' בזכות יעקב, והד' תלוי בזכות משה ולזה נתארך הגלות כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה.

ועשו בגדי קודש

ופרש"י 'הם יקחו - אותם חכמי לב שיעשו הבגדים יקבלו מן המתנדבים את הזהב ואת התכלת לעשות מהן את הבגדים'.

וצריך להבין מה נשתנו בגדי הכהונה שהוסיף הכתוב לתאר איך שחכמי לב יקחו את הזהב וכו' כדי לעשות את הבגדים, שלא נכתב כן בקרשים וביריעות ובשלחן ובמנורה ושאר כלי הקודש.

ובאבן עזרא כתב 'זהם יקחו - נאמנים הם' ופירש הרמב"ן את דבריו שלא יבואו לעשות חשבון עם חכמי הלב כמה לקחתם וכמה עלה לכם וכמה העודף, וכמו שכתוב בהפטרות פי' שקלים 'כי באמונה הם עושים'. ובוה מיושב שבאמת היה חילוק בין בגדי הקודש לשאר מלאכת המשכן וכליו, שבמלאכת המשכן וכליו לא לקחו חכמי הלב מהמתנדבים עצמם, אלא שהיו ממונים שמנו וספרו את כל הזהב ושקלו אותם, ואח"כ נתנום לחכמי הלב, וא"כ היו צריכין ליטול במדה ובמשקל כמה זהב שהיה צריך לארון ולשלחן וכו', וא"כ החזירו ובדקו אם השיבו העודף, אבל בגדי הכהונה ניתנו ישיר לאומנין ולא עשו עמהם שום חשבון.

ובספורנו פירש 'הם יקחו את הזהב', שיש עבודה מיוחדת לחכמי לב בלקיחת הזהב מהמתנדבים, 'וכמו שייכנו בעת העשייה כן יכוננו כשיקחו את הזהב וכו'. ועדיין צריכין אנו למודעי מדוע נתייחסה העבודה הזו דוקא בבגדי הכהונה.

הרי ששמונת הבגדים מכפרים על החטאים והעונות, לעומת הארון השלחן והמנורה והמזבחות שהם משפיעים השפעות טובות על העולם, הכלים עצמם אינם מכפרים רק הקרבנות והקטורת שמקריבין על המזבחות, הם אלה שמכפרים. אבל הבגדי כהונה הם עצמם מכפרים. כמבואר בגמ' ערכין טז 'מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין; כתונת מכפרת על שפיכות דמים דכתיב ויטבלו את הכתנת בדם; מכנסים מכפרים על גילוי עריות דכתיב ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה; מצנפת מכפרת על גסי הרוח כדרבי חנינא דא"ר חנינא יבא דבר שבגובה ויכפר על מעשה גובה; אבנט מכפרת על הרהור הלב אהיכא דאיתיה (דכתיב והיה על לב אהרון); חושן מכפר על הדינין דכתיב ועשית חושן משפט; אפוד מכפר על עבודה זרה דכתיב אין אפוד ותרפים; מעיל מכפר על לשון הרע אמר הקדוש ברוך הוא יבא דבר שבקול ויכפר על מעשה הקול; ציץ מכפר על מעשה עזי פנים'. ולבד מזאת מכפר הציץ על עון הקדשים, להשלים כל החסרונות שיש בכפרת הקרבנות, למשל כשאתם הביא קרבן חטאת בטומאה, הציץ מרצה עליו.

והנה הקרבנות צריכין כוונת לשמה, לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם אישים וכו' וכו', ומה קרבנות כך, בגדי כהונה על אחת כמה וכמה, שהם מכפרין בעצם מציאותם, ולכן צוה משה רבינו שצריך כוונות מיוחדות בעשייתן; 'הם יקחו את הזהב' וכמו שכתב רש"י שיקחו אותם מהמתנדבים בעצמם, וכמבואר בספורנו שיהיה להם כונה מיוחדת בעצם הלקיחה, כשם שהמקדיש קרבן צריך כונה מיוחדת להקדישו, ובכך הוא יוצא מחולין לקודש, אך צריך כונה מיוחדת בלקיחת הזהב לבגדי הכהונה, וזאת בעבור עוצם מעלתם המופלגת שהם מכפרים על החטאים והפשעים בעצם מציאותם.

ופנימיות הדברים מבואר בדברי האריז"ל, כי לכא' איך אפשר לומר שהאפוד מכפר על עבודה זרה, והרי יש קרבנות שמכפרין על השוגגים, והאם נאמר שמכיון שהיו בגדי כהונה שוב אין צריכין להביא כפרה אחרת על אלו העונות? וגילה האריז"ל שד' בגדי כהן הדייט בסוד ד' אותיות שם היה ב"ה, וח' בגדי כהן גדול הם ד' אותיות הויה משולבים עם ד' אותיות שם אדני, ובזכותן הכה"ג מעלה את האדם למדרגת אד"ר קודם החטא שלא היה לו כתנות עור אלא כתנות אור, שאין לנו השגה בזה כלל.

וכנודע מה שכתבו בזה בשו"ת נוב"י ובחת"ס שהתיקונים על העבירות הם מלבד מצות התשובה, התשובה מכפרת על החטא, אבל לבד מזאת צריך להשיב את האדם למצבו הראשון כמו שהיה קודם החטא. וכתב האריז"ל שזוהו פעולת הבגדי כהונה כדי להשיב את האדם כמצבו הראשון שקודם החטא.

ובספה"ק 'אור התורה' לבעל ה'צמח צדק' זי"ע כתב ע"פ מה שכתוב בגמ' יומא שבסוף תקופת בית שני היו מוכרים את הכהונה גדולה עבור בצע ממון, והרבה כהנים לא הוציאו שנתם, וא"כ צ"ע איך זכו אנשים כאלה להשלים את העבודה דיוה"כ, והרי נכנסו בשלום ויצאו בשלום, אף שהיו במקום אש להבת שלהבת.

וביאר הצמח צדק שבזכות שהיו לובשים את הבגדים של הכה"ג, היו בבת אחת מתעלים ממקומם הנמוך וזכו לעלות לדרגת צדיק מופלג מאד, כמו מעלית שייכולה להעלות את האדם בדקה אחת מאה קומות בלי שום יגיעה. אף שבסדר הרגיל היה צריך לעלות הרבה זמן מדרגות של מאה קומות. נתאר לעצמנו בדור שלנו, מה עושה יהודי שהוא עם קרבנו לבית המקדש, ומוצא את הכהן מהשכונה שלו, שיש לו מכשיר מפוקפק, איך יביא קרבנו ויתננה לידו? התשובה היא, כי כדי להיות כהן משרת בבית ה' לא היה צריך לדעת כל עץ חיים בעל פה, מה שצריך הוא שיהיה זרע כשר בן אחר בן מאהרן הכהן, וגוף שלם בלי מום, ועושים גורל שוה בשוה בפייסות, כאן עומדים החפץ חיים והמהרש"ם, וכאן עומדים אברכים פשוטים בני גילנו שאנו מכירים אותם מהשכונה, ובשבת אינו לובש פוזמקאין לבנים... דבר כזה לא היה מתיישב על לבנו. אבל הקב"ה צוה להלביש את הכהנים בבגדי כהונה. שם הכל משתווים כאחד, כל אחד משאיר את הכובע הרבני שלו או הכיפה הפיצפונת שלו בלשכת המלביש, והכל לובשים בגדי כהונה שווים, וזה מעלה את האדם למקום עליון שהוא למעלה לגמרי ממדרגתו.

וביאר הצמח צדק שזהו הטעם שאלו הכהנים גדולים שלא היו ראויים לכך, לא הוציאו שנתן, משום שאין להם כלים להכיל את האור הנורא והעליון שהשפיעו עליו הבגדי כהונה. וזהו לשון חז"ל 'בגדיהם עליהם כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם, אין כהונתם עליהם', כי הבגדי כהונה הם עושים אותו להיות ראוי לשרת לפני ה', ולא מסתכלים עליו בעצמו אם הוא ראוי לכך או לא, כי הבגדים מעלים אותו למצב של אדם הראשון קודם החטא.

כי יש שני דרכים בעולם, דרך יושר ודרך עיגולים, בדרך היושר יש משפט וסדר, מדרגות גדולות ומדרגות אמצעיות ומדרגות שפלות ונמוכות, לא הרי זה כהרי זה, אבל בעולם העיגולים, הכל אחד, אין תחילה ואין סוף, אין מעלה ואין מטה, ביום ההוא יבוקש עון ישראל ואיננו, בסוד הידיעה שלמעלה מהבחינה. ולשם מעלים הבגדים את הכהן הלובשם, ועי"ז יש לו לכהן כח לכפר על עון ישראל המביא את הקרבן, אע"פ שאותו הישראל גדול ממנו פי כמה וכמה בתורה ומצוות ומעשים טובים.

וכן כתב הרמב"ם בהל' כלי המקדש שהיה הכה"ג צריך לבא לפנות בוקר לבית המקדש וללבוש את ח' בגדיו של כה"ג, ולהכנס ללשכה שלו ולשבת עד אחר תמיד של בין הערביים, אינו עושה מאומה רק זאת, שבגדי כהונה מלובשים עליו, ועי"ז נמשכים רחמים גדולים ומתכפרים עונות ופשעים, לא כקרבן שמכפר על החטא לקנח את הרע, אלא להשפיע טוב להחזיר את האדם כמצבו הראשון קודם החטא.

ב'קול אריה' האריך בענין הנ"ל שהיה צריך כוונה מיוחדת בעשיית הבגדים, וכתב שהכהנים היו מתעלים בזכות הבגדי כהונה למדרגת רוח הקודש, והיו יכולים להריח ברוח קדשם את המחשבות שהיה לו לחכם הלב כשהכין את הבגד.

וכעין זה נודע שרבינו הט"ז האריך ימים ושנים יותר מתשעים שנה, והוא היה זקן הדור באותה תקופה שש"ץ ימ"ש נתפרסם בטורקיה ובארץ ישראל, ושלח הט"ז שני בנים שיסעו ללמוד עמו לתהות על קנקנו, והוא דיבר עמם בבקיאות גדולה בנגלה ונסתר, והתפעלו מאד מגדולתו, והם סיפרו לש"ץ ימ"ש שאביהם הזקן רבינו הט"ז צריך רפואה, ושלח לו כתונת שילבשנו ויתרפא, כי הוא הכניס כח של רפואה באותה כתונת. כשקיבל הט"ז את

הכתונת, הלך תחילה לטבול במקוה ואח"כ תפס את המלבוש ואמר 'טמא טמא'. היינו שהרגיש באותו הבגד את המחשבות הטמאות של אותו טמא. ואח"כ כבר סיפרו לו עוד שראו אותו שוכב על מטתו פרקדן, וזה היה לו לסימן ברור שאינו מכלל ישראל קדושים.

וזה שכתוב בבגדי כהונה שהיה צריך כונה מיוחדת בשעת עשייתו, היו מזהירים את חכמי הלב שאהרן הכהן עתיד ללבוש את אלו הבגדים, והוא הרי ירגיש את המחשבות שלהם, אם יהיה להם פניה כלשהו לא יוכל ללבושו, כמעשה דהרבי מלובלין ז"ע שלא היה יכול לשכב על המיטה כי הנגר בנה את המיטה בימי בין המצרים והעצבות שלו הפריע לאותו צדיק לשכב על אותה המיטה. כך אם היה לאותו חכם לב פניה ומחשבה של התפארות שהוא הצליח לתפור מעיל יפה וכדו', שוב לא יוכל הכה"ג לעשות עבודתו. ולכן כתוב בכל בגד ובגד 'כאשר צוה ה' את משה', שהיה שם מחשבות אלקות בלבד.

אי' במדרש בפרשה זו: [שמות רבה - פרשה לח פסקה ה] 'וכן אתה מוצא באהרן מה כתיב (מלאכי ב) תורת אמת היתה בפיהו מה אמר הקב"ה למשה ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת וכל אלו בזכות התורה שהיה יגע בה הו' כבוד חכמים ינחלו'. ולכא' צ"ע שאם באו הבגדי כבוד לכבוד התורה, מדוע לא ניתנו למשה רבינו שהוא שורש התורה בעולם? וכבר הזכרנו במ"א שיש במאמר בזה"ק שהיה במדבר שני ישיבות, ישיבת משה רבינו וישיבת אהרן הכהן, [והנצי"ב האריך הרבה בענין זה] בכל אחד מהם למדו באופן אחר, כאן בעיניו כאן בבקיות.

והכלל שהיה אהרן הכהן יגע בתורה ומלמד תורה לרבים, ולכן זכה לבגדי הטהרה, לכבוד התורה ולתפארתה. ונודע שמי שלובש בגדים שאינם שייכים אליו, הרי הוא כחוכא ואטלולא, שהרי זה הטעם שלובשים בפורים בגדים של רבנים או מלכים, שמי שלובש בגד שאינו ראוי לו, אין זה לכבודו ולתפארתו, אלא לצחוקו ושמתת הקהל. הכבוד שבבגדים הוא דבר פנימי מאד בנפש האדם הלושם. ובגמ' אמרו 'מפני מה תלמידי חכמים שבבבל מצויינים מפני שאינם בני תורה', ופי' מהרש"א שמפני שאין להם פנימיות, נתגלה בהם הדבר רק בלבוש חיצוני, ובאמת זהו חוכא ואטלולא כי הוא לובש אצטלא דרבנן ומדברים איתו בדבר הלכה או עבודת ה', והוא מגמגם ולא ידע מה להשיב. כאחשוורוש שלבש בגדי כהונה ולמדוהו חז"ל מפסוק 'בהראותו את עושר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו', כי הבגד עניינו כבוד ותפארת. וכתוב בנביא 'לא ילבשו אדרת שער למען כחש', שיש שאדם לובש פעלץ של אדמו"ר רב, ואם אינו ראוי לכך, הוא מכחש ומגחך. ואולי בימינו זה כבר מוכבד ללבוש בגד שאינו מתאים לפי דרגתו הנמוך, שכורת ולא מייין, א גאנץ יאהר פורים.

נחזור לדברי המדרש שכל מה שזכה אהרן הכהן לבגדי כהונה הוא משום שהיה יגע בתורה. כי הת"ח צריך ללבוש בגדי כבוד ותפארת. וכמ"ש הרמב"ם בהל' דעות שהלבושים של ת"ח שונים משאר לבושים, וצריך להזהר בכבודם. והעיקר הוא הכבוד הפנימי שיש בנפש הת"ח, כי התוה"ק נקראת כבוד, כבוד חכמים ינחלו, ואין כבוד אלא תורה. ונמצא שבשעה שמכבדים את הכהן הוא בעבור התורה שבו. ואע"פ שנתבאר בשיעור הקודם שגם הכהנים שאינם ראויים כלל, נתעלים ונתרוממים ע"י בגדי כהונה שהם לובשים, מבואר בזה"ק דבר נפלא, שבכל עת שאתה מכבד את הכהן הלוש בגדי כהונה, הכונה היא לכבד את התורה הק' של אהרן הכהן זקנו! כי כל הבגדים שהנכדים לובשים עד סוף כל הדורות, הם לכבוד התורה שלמד אהרן הכהן. וא"כ יש מקור לאדמו"ר ולרב שאינו ראוי לאצטלא זו, ללבוש פעלצין לכבוד התורה של זקנו זכותו יגן עליו, וא"כ צריך להזהר שלא להכלל בבחינת 'למען כחש' שיקריז שהוא לובש את האדרת שער בזכות זקנו ולא בזכות עצמו. ובאמת שכבר נפסק כן בשו"ע שהרבנות עוברת בירושה אע"פ שאין הבן ממלא מקום אביו בשלימות, אבל צריך שיהיה ירא ושלם ות"ח, גם כשיש איש אחר שממלא מקום אביו בשלימות יתירה, הבן קודם לו.

עוד בעניין בגדי הכהונה:

אי' בגמ' שבת דף לא: 'שוב מעשה בנכרי אחד שהיה עובר אחורי בית המדרש ושמע קול סופר שהיה אומר ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפוד אמר הללו למי אמרו לו לכהן גדול אמר אותו נכרי בעצמו אלך ואתגיייר בשביל שישמיני כהן גדול, בא לפני שמאי אמר ליה גיירני על מנת שתשימני כהן גדול, דחפו באמת הבנין שבידו, בא לפני הלל גייריה אמר לו כלום מעמידין מלך אלא מי שיודע טכסיסי מלכות לך למוד טכסיסי מלכות הלך וקרא כיון שהגיע והזר הקרב יומת אמר ליה מקרא זה על מי נאמר אמר לו אפילו על דוד מלך ישראל, נשא אותו גר קל וחומר בעצמו ומה ישראל שנקראו בניו למקום ומתוך אהבה שאהבם קרא להם בני בכורי ישראל כתיב עליהם והזר הקרב יומת, גר הקל שבא במקלו ובתרמילו על אחת כמה וכמה, בא לפני שמאי אמר לו כלום ראוי אני להיות כהן גדול והלא כתיב בתורה והזר הקרב יומת, בא לפני הלל אמר לו ענותן הלל ינוחו לך ברכות על ראשך שהקרבתי תחת כנפי השכינה'. והקשה בכלי יקר 'וכי היה כל כך שוטה שרצה להתגיייר בעבור לבישת בגדים אלו?' ועוד וכי רימהו הלל בתחילה כשגייר? 'אלא ודאי ששמע קול סופרים מקריין ואלה הבגדים אשר יעשו עם פירוש כוונתם על מה הם מכפרים וידע הגר בעצמו שהוא עבר על כל אלו בגיותו, והוא צריך לכל הכפרות האלו'.

כי מבואר בגמ' יבמות דף מח, מפני מה גרים מעונים בעוה"ז, מפני שאיחרו להכנס תחת כנפי השכינה. ומבואר בראשונים שגם לאחר שהכיר באמת, עדיין נתעכב מלהתגיייר, ולכן יש לו יסורים. ולכן אמר אותו הגר איך אתגיייר והרי איני רוצה להיות מעונה, אך כשמע בגמ' ערכין שבגדי כהונה מכפרין על גסות הרוח ועל עריות וכו', אמר גיירני על מנת שלא יהיו לי יסורים, כי זכות שמונה בגדים יכפרו עלי. שמאי דחפו, והלל קרבו, קודם תתגיייר. ואחר שלמד הרבה ושמע שזה נאמר אפילו דוד מלך ישראל 'הזהר הקרב', הסביר לו הלל, אל תדאג, כי ע"י שאתה לומד תורת בגדי הכהונה, מעלה עליך הכתוב שזכותם יעמוד לך, כי גם דוד המלך זוכה לאור בגדי כהונה, עם בית המקדש ובלי בית המקדש. ונמצא שבאמת אם סיבת התגייירותו על מנת קדושת בגדי כהונה, אכן יזכה לקדושתו וכפרתו ע"י לימוד פרשת תצוה. הפלא ופלא. וכדברי העקדת יצחק הנ"ל.

והוסיף היכלי יקר: 'ונראה שזה היתה גם כוונת אחשוורוש שנתלבש בבגדי כהונה כמו שלמדו במסכת מגילה (יב). בג"ש נאמר כאן תפארת גדולתו ונאמר להלל לכבוד ולתפארת. מה להלן בגדי כהונה אף כאן בגדי כהונה, כי גם הוא טעה בזה לומר שלבישתם יהיה לו לכפרה על כל שמנה ראשי עבירות אלו.

ונוכל עוד ליישב בזה מה שדרשו רז"ל מסכת מגילה (יב ע"ב) על פסוק והקרוב אליו כרשנא שתר אדמתא וגו' (אסתר א יד) אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה כלום הקריבו לפניך פרים בני שנה ושתי תורים על מזבח אדמה. ותרשיש, כלום שמשו לפניך בבגדי כהונה שיש בהם תרשיש שהם וישפה. מרס מרסנא, כלום מרסו לפניך בדם ובמנחות כו', [והקשו המפרשים איזה סנגוריה יש בזה, והרי זה שבעים שנה שלא הקריבו כל אלו, כי נחרב הבית הראשון? אלא שהם לומדים בתורת הקרבנות ומעלה עליהם הכתוב כאילו הקריבו ומרסו בדם] ונ"ל לפרש מה שלא הזכיר מכל בגדי כהונה כי אם החשן שהיו בו האבנים ומכולם לא זכר כי אם התרשיש לפי שבכל בגדי כהונה לא היתה הקדושה מבוררת כל כך כמו בחשן שהיו שם האורים שם המפורש והיו שם י"ב אבנים ורמזו לכולם בתרשיש דהיינו תרי שש ב"פ שש הרי י"ב. ונמצא שכשם שבקרבתות זוכה לכפרתם ע"י לימוד תורת הקרבנות, כך בתרשיש ושאר בגדי כהונה, זוכים להתחבר לקדושתם ע"י לימוד תורתם. ואי"ה נאמר ח' חידושים כנגד ח' בגדי כהונה שבפרשה, שיעמדו לנו לזכות עולם לכפר על נפשותנו לפני ה'.

(הגרמ"י רייזמן - תשפ"ב)

בדרך הדרוש

על זה שזכרנו גדול. והנה הרי צורת חקיקת האותיות היה שש אותיות על כל אחד מהאבנים, והוסיפו אות אחת או יותר על כל אבן משום שבט השני, לדוגמא ראובן שיש בו חמש אותיות הוסיפו לו אות ש' משמעו וכן הלאה חוץ "מבנימין" שיש לו ששה אותיות משמו העצמי נמצא שלא יתכן שמצאו אבן שהיה נחרת על ידי השמיים בשם "ראובן ש" שהרי מדוע יעשו כן, ולא היה אלא בשם בנימין שהוא שם המצוי בלא הוספות, ולכן ביקש שזכר כ"כ הרבה ומובן היטב למה אמרו של בנימין היתה. (פניני קדם)

והאבנים (כ"ח, כ"א). וביומא (ע"ג ע"ב) אמר ריש לקיש כל האותיות א"ב על אפוד, ומקשה הא לא כתיב צ', ומשני אברהם יצחק ויעקב כתב שם, והא לא כתיב ט' ומשני שבטי ישורון כתיב. והקשו מפרשים למה לא

והאבנים תהיון על שמות בני ישראל (כח כא) בגמ' קידושין מבואר שפעם אחת נאבד אבן מהאפוד והיה כ"ב אצל דמא בן נתניה ודרש על זה סכום כביר ושילמו לו ישראל ומבואר שאותו אבן היה של בנימין שהוא מסוג אבני ישפה. ולכאורה מנין שהיה של בנימין ביאר בספר פרי הילולים שלכאורה הרי אבן ישפה הוא בנמצא, והא"ך יתכן לבקש סכום כ"כ גדול עבורו. אלא למעשה צ"ע מה יעשו עם האבן, הרי אי אפשר לחרוט עליו אותיות בנימין, שהרי הוצרכו לשמיר ובזמן זה כבר לא היה השמיר שיהרוט האותיות.

אלא בהכרח שלדמא בן נתניה שהיה סוחר אבנים היה לו אבן קדומה כזאת שהיה שייך לאחד בשם בנימין ובזמנו היה נחרת בשמיר והיתה אבן עתיקה, ולכן ביקש

עלון זה מוקדש לזכות החתן החשוב אברהם יהודה יעקובוביץ שיחי' להגל שמחת נישואיו בשעתו"מ